

Ilmari Kianto

Poika maailman kylillä.

Muistelmia matkalta Puolaan ja Tšekkoslovakiaan via Viro ja Latvia. 1946. S. 243–343.

Yöjunassa Tšekkien puolelle

Luulenpa jälleen saaneeni juutalaisseuraa. Ja miksei heidän rotuaan kohtaisi Puolan I luokassa pätevämmällä syyllä kuin minua, heillähän on Goldsteininsä, Goldschmidtinsä... Lieneekö Israelin tytär sekin intelligentti keski-ikäinen nainen, joka jonkin aikaa istuu osastossani? Minä puhuttelen häntä saksaksi, hän tekee erittäin sivistyneen ja henkisesti hienostuneen vaikutuksen ja oikaisee sukkelasti kaikki virheeni. Venättä hän ei puhu, englantilaista kirjaa hän parhaillaan lukee, vilkaisen sen sisälehteen ja huomaan, että hän on saanut sen joltakin krakowalaiselta professorilta. Taskukirjastani huomaan, että kirjan on lahjoittanut juuri sama henkilö, jonka luo minua oli suositeltu, mutta jota en saanut tavata. Tästä viriää hiukan keskustelua. Nainen on huvitettu suomenkielestä ja vaistoa jo muutamista sanakirjan sanoista kielen luonteen. Pidän velvollisuutenani antaa hänelle nimikorttini, mutta hän ei kiiruhda omaansa...

"Ministerihetkeni" ovat luetut, I luokan vapaalippuni näet loppuu Puolan rajalla, Petrovicessä täytyy sydänyöllä juosta asemakonttoriin, lunastaa II luokan piletin Prahaan. Olinpa tosiaan aika aasi – nyt sain maksaa 156 kruunua. Ylpeys sen teki, sanoi sontiainen, kun päänsä seinään lensi.

Sydänyöllä tullaan rajan yli. Sysimusta on suviyö, mutta kuinka herttaisen lämmin! Lämpö ihan lainehtii yli vehmaitten maisemain. Ja mikä tekee yön yhä romanttisemmaksi, on se, että äänettömät Kalevan tulet leimahtelevat pilkkopimeydestä. Luulisi maailmansodan olevan käynnissä ja noiden lieskojen olevan mörssärien tulia, mutta mitään jyrinää ei kuulu. Näinpä lapsuudessani Vanhan Pappilan "köökikamarin" akkunasta seurattiin elokuuntulia...

Koridorin toisesta akkunasta katselee Kalevan tulia hyvinvoipa hebrealainen herra. Varmaan hän tuntee, etten ole juutalaisvihollinen, koska välillemme sukeutuu ystävällinen keskustelu. Hän on ensin luullut minua ranskalaiseksi (aniharvinaista luulla minua ranskalaiseksi, tavallisesti luullaan engelsmanniksi) ja kun saa tietää minun olevan suomalaisen, panee minut lujille, mi l l ä Suomessa, niin pohjoisessa maassa, eletään. Varsinkin Pohjois-Suomessa, jossa ei omena eikä vehnä kasva. Niin, millä ihmeellä tosiaan Suomen kansa elää? hätkähdän minäkin – itsehän en elä millään.

- Maanviljelyksellä?
- Tietysti, tietysti!
- Karjanhoidolla?
- Niin, on meillä lehmiä...
- Kivihiilellä?
- Nicht, nicht!
- Puulla?
- Juu, juu, puulla, Holz, Holz... ja muulla.
- Millä muulla?
- Miten sanoisin – suulla.

Hän ei tainnut tulla tilastotieteestäni hullua viisaammaksi. Kiehimän tervatyynyrit olin unohtanut.

- Afääreissäkö reissuatte? kysyy juutalainen taas hetken kuluttua haukotellen.
- Entäs te itse? tokasen minä.
- Huvikseni...
- Niin minäkin!

Kummallista, ettemme esittäneet toisillemme veljenmaljaa. Meitä nukutti riivatusti, mutta ei ollut nukkumapaikkaa. Minutkin oli hädetty II luokan hyttiin, mutta se oli täynnä torkkuvia yöpöllöjä. Mielenkiintoisinta keskustelussani juutalaisherran kanssa oli seuraava dialogi:

- Mistä tulette?
- Zakopanesta!
- Se ei ole mistään kotoisin!
- Ha? Mitä te rohkenette sanoa, hyvä herra?
- On olemassa paljon ihanampi paikka Puolassa!
- Mikä paikka?
- Krinitsa.

Olin kuin siiville lyöty metso. Jos suuret jumalat armahtavat, matkustan ensi kerralla suoraan Krinitsaan ja annan palttua Paanelle. Nähdä Krinitsa ja – elää. Pikajunassamme on jo tšekkoslovakialainen henki. Alan tankata kansainvälistä junakatekismusta. Tuo ensimmäinen rivi on siis tšekkoslovakian kieltä. Sitten seuraa ranska. Sitten saksa. Sitten italia.

Nelisäkeinen värssy kuuluu kaikkien herrain nimeen seuraavasti:

Ne plivejte do vozu!
Défense de cracher dans la voiture!
Nicht in den Wagen spucken!
Non sputare nella carrozza!

Viimeinen säe on mielestäni niin kaunista kieltä, että luulisi sitä temmatuksi Danten Taivaasta!

Tšekkiläinen junailija on jäykkä järjestyksen mies. Hän ei salli matkailijan loikoa samassa I luokan sellissä, jossa äsken vielä herrastelin. Vasta aamuyön tunneilla hän kohteliaasti toimittaa uupuneeen uroon koridorista retkottamasta I luokan punaiselle samettisohvalle nukkumaan. (Voisikohan tähän juttuun olla koira haudattuna?)

Vai niin, siis reissupoika lähestyy parhaillaan Tšekkoslovakian tasavallan pääkaupunkia. Mitä me suomalaiset ylimalkaan tiedämme Tšekkoslovakiasta? Yhtä vähän kuin sitä, onko Rooman viimeisellä paavilla partaa vai ei!

Mutta kun on palttoontaskussa maanmiehemme Mansikan muhkea kirja Tšekkoslovakia, niin siinä on asioita enempi kuin hatarassa kallossa pysyy. Merkitkäämme siitä siis heti muistiin kansantajuisesti, että Československá republika tarkoittaa "kahden keskenään läheistä sukua olevan kansanheimon, tšekkien ja slovakien, muodostamaa valtiota". (Vertaa: jos Suomen suomalaiset ja ruotsalaiset olisivat läheistä sukua toisilleen, voisi meidän maamme nimittää suomiruotsiksi, mutta koska ei sukulaisuutta ole, niin olisi naurettavaa puhua Finska-Svenskan tasavallasta.) Vielä merkitkäämme opaskirjasta ohjeeksemme, että nuori Tšekkoslovakia vanhan kartan kieltä puhuaksemme sisältää "yksinkertaisesti" Böömin, Määrin, suuremman osan Itävallan Šleesiaa sekä entisen Ylä-Unkarin ja lisäksi Karpaatti-Rutenian. Mutta älköön rakas maanmiehemme Mansikka luulko, että mikään maallikko matkustaja rupeaa päätänsä vaivaamaan tai jalkojansa veivaamaan ottamalla selkoa, missä täällä bojkit, lemkit ja huzulit asuvat. Sehän on suomalaisella sama kuin puhua bušmanneista, akkakansasta tai hottentoteista!

Vielä mainittakoon niille rakkaista lukijoistamme, jotka sattuvat olemaan kotoisin Sysmästä, Pöljästä tai Prunkkalan Pitkäniityn kylästä, että tämä Tšekkoslovakian tasavalta, jonka väkiluku lähentelee 15 miljoonaa, on historiallisesti juuri saman 1918-vuoden makeajuusto-uunipaistia kuin suloinen Suomemmekin.

Niin että tämän alitajuisen alkuläksyn päähän päästyämme rohkenemme toivorikkain mielin vihdoinkin viheltäen porhaltaa Praagiin (tšekiksi Praha), jonne pikajuna saapuu kello 7.40 aamulla.

Kultaisessa Prahassa

Ajamme Hotell Imperialiin ja maksamme hevoskyydistä korkeahkon hinnan – 30 kruunua (Smk. 36:–). "Ajamme – maksamme?" tiuskasee lukija tiukasti. Kenen kanssa kehveli ajoit?

Rauhoitu rakas utelikko: Es gibt im Leben machmal Momente! ja tämä oli yksi sellainen momentti. Tosin hän oli nainen, tuo intelligentti femina, josta yöjunassa mainitsin. Hän on läpimatkalla Prahassa – siispä hänen sopii ajaa samaan hotelliin. Samaan hotelliin? huudahtaa taas epäluuloinen lukija. – Naisen kanssa – samaan hotelliin? Juuri niin, rakas utelikko. Ota huomioon, että koska ajuri nylkee 30 kruunua, niin kansallistaloudelliselta kannalta on edullista ajaa toisen kanssa – kumpikin säästää 15 kruunua. Ja sitten sanon vielä jotakin: me ajoimme kultaisen Praham läpi kuin vanha pariskunta, joka jo ammuin on viettänyt hopeahäänsä, mutta rakkaudesta emme puhuneet halaistua sanaa. "Valehtelet, hyvä herra!" tiuskasee taas ilkeä lukija. – Avoin valtakirja! vastaan minä. Hän oli – professori.

Ymmärrätkö yskän? En ole ennen unissanikaan ollut naisprofessorin kelkassa. Nyt olin – elävässä todellisuudessa. Voin vielä lisätä: meillä oli olosuhteisiin nähden verrattain hauskaa.

– Was bedeutet das? kysyn minä oppineelta krakowalaiselta toveriltani. – Kello on tuskon 8 ja puoli miljoonaa ihmistä miljoonaisesta kaupungista näyttää jo olevan jalkeilla kaduilla?

– Se merkitsee sitä, että tšekkiläiset ovat varsin virkkua kansaa, vastaa naisprofessori.

Ja me saavumme Imperialiin, ensiluokkaiseen, kuusikerroksiseen hotelliin, jonka ylimmät numerot vielä ovat sängen mukavat, häikäisevän siistit ja silti kohtuuhintaiset – saakos meillä pääkaupungin keskuksessa hyvää huonetta 25–30 markalla?

Aamukahvit yhdessä juotuamme vetäydymme kumpikin huoneeseemme ja korvaamme valvotun yön muutamilla tunneilla (emme näekään toisiamme enää sinä päivänä). Painan nappulaa ja annan liinavaatteeni pesuun. Nyt olen tekemisissä tšekkiläistytön kanssa, joka on vaalea, pitkä, iloinen ja siveä. Hän ei osaa mitään muuta kuin tšekinkieltä, aniharvan sanan saksaa. Siksi keskustelumme heti alussa on hullunkurista. Samalla hauskaa.

– Dobrze, dobrze! toimittaa tyttö. Siis sama "hyvä" kuin Puolassakin. Se lausutaan niin naivisti ja suloisesti. Se töpsähtää kuin pehmeään töppöseen. Ja mitä emme ymmärrä kielestä, sen me korvaamme silmillä, huulilla ja käten huiomisella. Älä vain liiaksi taputtele Zimmermädcheniä!

– Onko nimesi Serafiina, kuten minusta tuntuu?

– Serrafiina? Dobrze, dobrze...

Tšekkiivojatar nauraa valkoisenhohtavin hampain. Ja menee arvokkaasti.

Hänhän on komea. Mustiin puettu ja nunnan valkea liina päässä. Hyvin eloisat, soikeat kasvot. Komea nainen!

Jaa, jaa, reissupoika. Anna tšekkien olla. Olet saapunut Hussin kotimaahan. Mutta eikös tämän nimi myös ole Böömi – Bohemia?... Pukeudun, laskeudun alas valtavia portaita ja tulen kadun kihinään. Puhu nyt saksaa, reissupoika, jos taidat ja jätä venäjäsi! Kultainen Praha ymmärtää kyllä saksaa, mutta venäjistä se on luiskahtanut irti kuin hauki rikkinäisestä rysästä. Löydän valtavan pankin, eräs herra johdattaa minut kohteliaasti oikeaan osastoon. Tottahan Tšekissä šekillä rahaa saa! Käyn parturissa. Soitatan konsulaattiin, mutta siellä ei ole ketään kotona. Yksin syön päivälliseni Imperialissa. Ein grosse Bier! Vihdoinkin oikeata pilsneriä – kuinka kauniisti se kuohuu. Geben Sie mir auch einen Schnaps! Minua naurattaa, kun kellarimestari juhlallisesti pitäen tarjotinta korkealla tuopi piskuisen pikarin reunojaan myöten täytettynä ruskeahkolla nesteellä – vilahtaa kuva "Nälkämään keisarista – engelska loordista". Särpiessäni tšekkoslovakialaista kansallisuutta, joksi Pilsenin olutta täydellä syyllä voi sanoa, ajattelen: "Kun juo olutta, niin tulee parhailleen tyhmäksi ja itseensä tyytyväiseksi, on olevinaan sopusoinnussa maailman kanssa ja – ihmisen on sangen hyvä olla."

Minut nostetaan hissillä yläkertaan. Sadattelen päivällislepoani, taas on Suomen konsulaatti tyhjä – mikähän lintu sieltä aina livahtaa, kun ei saa telefontiin?

Menen kävelemään, istuudun puistoon – kas, muija tulee perimään maksun hännänsijastani. Vanha juttu. Sivuutan hemaisevia näyteakkunoita, joista loistaa punssit, konjakit, viinit, liköörit. Oi vapauden maa! Ei kukaan näytä välittävän alkohoolista. Juuri siksi kai, että sitä on niin paljon? Kuka tekee numeron ilmasta, silloin kun se joka paikassa täyttää keuhkomme? Mutta annappa, ettei ilmaa olisi kylliksi, heti ihminen sen perässä juoksemaan. Samoin on kansan suhde Lex Spiritukseen. Pankaapa ilma kieltolain alaiseksi, heti huomataan, että se on välttämätöntä. Älkää kieltäkö jyrkästi alkohoolia – ja jonkin ajan perästä kansakunta ei huomaakaan, että se on tarpeellista. Rakkaat raittiusapostolit siellä pohjoisnapamaissa! Minä nyt olen kertakaikkiaan sitä mieltä, että... Turha jatkaa. Tiedän, tiedän! Mutta tuleeko tämä syntinen maailma hituistakaan paremmaksi maailmanparantajista? "Vaikka kokee, eipä hylkää Herra". Pankaapa, korkeat kansanedustajat, kahvi ja tupakka ankaran kieltolain alaiseksi – ovathan nekin myrkkyyä. Pankaapa, lempo soi, niin ukkoja ja akkoja kuolee kuin kärpäsiä – pelkästä ikävästä.

Kävelen pitkin prahalaista katua, minua raukaisee, tämä ei ole Zakopane. Täällä käy hirveä humina, ei sekuntiakaan hiljaa. Lueskelen tšekkiläisiä nimikilpiä:

Bohumil Krátky – Frantisek Ritter – Josef Twanda – Petr Hrubý. Saankohan hotelliini vierasta? Täytyy siis ajatella tarjottavaa – pujahdan väkijuomakauppaan. Myyjä nauraa minulle makeasti. Was wünschen Sie, mein Herr?

Minä selitän ja huidon käsilläni. "Sehän on jonkinlaista munatotia, jota herra ostaa!" Munakototiako? Lopuksi tulee brandya, 3:n tähden konjakkia, hinta 28 kruunua. Ei ole kallista. Ja mahdollisia naisvieraita varten otan likööriä, saan helkkarin hienomuotoisen pullon: Essence de Punsch Surfine – 11 kruunua. Suurfiiniä! Vielä ostan suklaata ja konvehtia – tuntemattomia tulijattaria varten –, jonka kaiken roina raahaan hotellini kuudenteen kerrokseen.

Ei, kyllä tästä on lähdettävä Suomen konsulaattiin. Nousen raitioon, tramvai vie pitkät matkat pitkin kihiseviä katuja ja patsastettuja toreja yli Moldaun ylös valtavaa mäkeä. Tulen kuuluisan linnan portaille, selitän asian poliisille. Poliisi sanoo: voi herra kulta, eihän finska konsulaatti sijaitse Burgissa, palatkaa takaisin! Ja hän katsoo käsikirjastaan: Lützovova ulica 35. Onpa minulla aika työ ajaa ja marssia mainittuun paikkaan. Se on hiljainen katu, jota toiselta puolelta siimestää suuri puisto. Löydän nimikilven: Generalni Konsulat Finska. Kolkuttelen, nakuttelen – kuolemanhiljaisuus. Hiljainen on isänmaani edustus kultaisessa Tšekkoslovakiassa. Vihdoin avautuu vastapäinen ovi ja minä tupsahdan hämärään huoneeseen. Nuori nainen siinä on.

– Bitte, bitte, onko neiti suomalainen? Oletteko ehkä rouva Laaksonlirinä?

– Rouva Laaksonlirinä ei ole enää täällä. Minä olen – Dolly Pylkkänen.

– Ja neiti on täällä ihan yksin?

– Ihan yksin!

Minun teki mieli sulkea Dolly Pylkkänen syleilyyni, sillä viikkokausiin en ollut tavannut suomalaisia. Mutta kun tulee Puolan paratiisista – matkatoverina naisprofessori – ei niin vain pista päätään "suomalaiseen muurahaispesään".

– Onko täällä minulle rahakirje Otavasta?

– Kyllä täällä on muuan kirje...

– Mistä neiti on kotoisin?

– Kolppanasta!

– Olkaapa vaikka Inkerin Tuuterista, niin tämä ilta pyhitetään Yhteis-Suomelle, sanon minä ja me lähdemme ulos kaupungille.

Oli kaunis kesäilta... Piti taas sattua niin kuin Varsovassa. Ei neiti Dolly Pykkänenkään tuntenut kultaista Prahaa – hän oli täällä ollut vasta muutaman viikon – rouva Laaksonlirinän sijaisena.

- Onkohan Prahassa muita suomalaisia? kysyn minä heilutellen zakopanelaista sauvaani.
- On muuan rouva, jonka mies on hulluinhuoneessa.
- Tšekkiläisillä on siis syytä pelätä, että lähempi suhde suomalaiseen vereen vie järjen päästä! Heikkoa propagandaa!
- En minä nyt sentään tiedä, arveli Dolly Pykkänen.

Böömin kuninkaitten linnassa

Heinäkuun 17. päivä.

Taas ajoin "Burgiin" ja löysin vaivoin ulkoasiainministeriön sanomalehtitoimiston. Minut otettiin vallan kohteliaasti vastaan ja lausuttiin tervetulleeksi tšekkien ja slovakien valtakuntaan. Täällä osattiin mainiosti venäjänkieltä, jota ei kadulla osattu. Herra James Hykä (lue Hiika) löi eteeni kokonaisen pinon isänmaansa propagandakirjallisuutta ja mainioita valokuvia. Mutta yhdessä suhteessa oli minun kovin paha ollakseni. Miksi en ollut saapunut kultaiseen Prahaan paria viikkoa aikaisemmin, jolloin maailmankuuluisat *Sokol*-juhlat vietettiin? Olin kadottanut paljon, kenties kaikkein suurenmoisimman puolipyhän ilmestyksen, mitä Tšekkoslovakiolla oli tarjottavana. Ajatellapa vain: monet kymmenet tuhannet kansalaiset, miehet ja naiset, jättiläisarmeijana heleävärisissä kansallispukimissa liehuvine lippuineen kenttävoimistelun ja kansallistunnon merkeissä sydänkesän kirkkaimpina päivinä laulamassa Nuoren tasavallan "Maamme"-hymniä ja tervehtimässä kansallista isäänsä, presidentti Masarykia – ja sadat tuhannet tai lähes miljoonat muut kansalaiset heitä katsomassa! Se oli ollut senmokoma praasnikka, että partasuu-urootkin olivat mielenliikutuksen ylenpalttisuudesta hyrskähtäneet itkuun kuin pienet kakarat...

Parempi myöhään kuin ei koskaan! Tyydyin vilkaisemaan juhlakuviin ja tutkimaan selostuksia, joita jo olin lueskellut suomalaisistakin lehdistä. Meillä suomalaisilla oli muinaisjuhlarunomme Kalevalatarumaisine sankareineen – tšekkoslovakialaisilla oli Sokolinsa, nykyajan kansallinen Korkeaveisu. Niin kuin ei Kalevala ollut mitään, jollei sitä itse lukenut alusta loppuun, niin ei ollut Sokolkaan ollut mitään, ellei sen sielua, sen lihaa ja verta, omin silmin nähnyt, omin korvin kuullut.

Poika parka, paljon olin siis laiminlyönyt. Nähdä Zakopane ja kuolla. Nähdä Sokol ja elää korkeita hetkiä! Dobrze. Huoneeseen, jossa istuin, tuli henkilö henkilön perästä – virkamiehiä

ja professoreita, joku kaino runoilijakin, nimikortteja vaihdettiin, kohteliaisuuksia lausuttiin.

Yksi herroista oli lähdössä "Inka" kongressiin Suomeen.

– Haluatte kai katsella kuninkaittemme linnaa, järjestämme teille oitis oppaan?

– Olen hyvin kiitollinen.

Laskeusimme miellyttävän opasherran kanssa alas linnakartanon pihalle ja muinaismuistojen katseleminen alkoi. Olen jo ennen lausunut mahdottomuuteni noin päätäpätkää antautua historian ryöppyyn ja kuninkaitten kartanoihin. Silmäverkossa vilajaa kuvia, mutta sielu parka ei kaikkea sulata. Mitä minä tiedän Kaarle IV:nneestä? Mitä minä piittaakaan keisarin neuvosherroista, jotka v. 1618 täällä, jostakin näistä akkunoista, "heitettiin alas rotkoon"?

Opas vie minut äärettömän avaraan ja äärettömän vanhaan saliin. 60 metriä pitkä! Rakennettu 15:nneellä vuosisadalla! Minulle näytetään jykevät, latteat kiviportaajat ja hallit, joita ylös muinaisajan ritarit täydessä munteeringissa ratsastaa karahuttivat suoraan hallitsijan valtaistuimen eteen. Se ei siis ole satua, että hovitavat muinoin pohjasivat todelliseen maaperään. Minut viedään ylimysten ikivanhaan kirkkoon – täällä siis suuretkin herrat köyristivät selkensä ja rukoilivat syntejensä anteeksi. Taas kulkea kopsutellaan yli linnan pihojen, kiivetään kahteen loistosaliin, toista sanotaan saksalaissaliksi, toista espanjalaissaliksi. Niissä on peiliakkunat ja kummassakin noin 12 kultakruunua – 3000 sähkölamppua! Moisia loistosaleja ei totisesti löydy muualla kuin Kultaisessa Prahassa. Voin kuvitella, miltä säämiskäsääriset ritarit, peruukkipäiset, polvihousuiset hoviherrat, kultatupsuiset prinssit ja vannehameiset prinsessat ovat näyttäneet sekä saksalaisen että espanjalaisen loistosalin häikäisevissä iltabaaleissa. (Juotiinkohan niissä vain simaa ja rapakaljaa?)

Linnasta ulostultaessa katseltiin vielä erikoisnäköaloja yli valtaviin muurien ynnä matalia flyygeleitä, joissa muinaisajan alkemistit hehkuttivat ahjojaan koettaen keksiä kullantekemistä, mikä, kuten tiedämme, huipistui salamanterien haltioitumisnäkyihin.

Lopuksi kohtelias opas tarjosi muukalaiselle pulskan päivällisen Representationravintolassa sekä saattoi hänet hotellin edustalle luvaten vastakin palvelustaan.

Baumgarten

Neiti D. P. ohjasi maanmiehensä Taidegalleriaan, mutta tuskin ehdimme vilkaista paria salia, kun invalidivahtimestarit hätistivät meidät pois, ukoilla oli kiire syömään päivällistään ja museo suljettiin. Olin tyytyväinen: taulujen ja kuvapatsasten katseleminen mätäkuulla on

vasten luontoa. Pistäydyimme suureen puistoravintolaan juomaan virvokkeita.

Tšekkoslovakiaan tultua olin tehnyt heti sen havainnon, että ravintolasysteemi on muukalaiselle eräessä suhteessa sangen kiusallinen – kassanhoitaja näet on eri henkilö kuin tarjoilija ja vaikka kuinka usein lähettää sanan, että vieras tahtoo selvittää pesän, ei kassanhoitaja kiiruhda. Suomessa sellaiseen jo suututtaisiin – Tšekkoslovakiassa kassanhoitaja ikäänkuin armosta perii kruununsa, mutta jos tuskastuu odotukseen ja lähtee pois, saa petturin nimen. Tšekkoslovakiassa myös vaaditaan juomarahoja – Puolassa ne usein suorastaan kielletään; annan siis etusijan puolalaiselle palvelukselle. Dobrze.

Kävelimme Baumgarteniin, joka lienee Euroopan kauneimpia kaupungin puistoja. Ne ovat entisiä kuninkaallisia metsästystarhoja, kukaties niissä ovat karhutkin mörisseet. Nyt ne ovat koko kansan ihailtavina, siellä kukoistavat kauneimmat puulajit. Mutta kaikista ruhtinaallisin osa puistoa on kukkaistarha, siellä on runsaat rivit korkealla nuojuvia ruusupensaita, niin ihania että luulisi itsensä enkeli Gabrielin toimivan ylipuutarhurina. Ja mikä hieno tuoksu! Vetäydyimme kauniin lammen rannalle istumaan. Lukemattomat ihmiset lepäilevät täällä nauttien suurenmoisesta luonnosta keskellä miljoonakaupungin huminaa. Jos missä, niin Prahan ruusutarhassa sopii hyräillä Heinen ruusulaulua: Sah ein Knab' ein Röslen stehn...

Alhambra

Oli lauantai-ilta ja pällähti päähämme lähteä 'Alhambraan'. Emme kumpikaan tienneet, minkä lajin huvipaikka se oikein oli. Muuten – ei liene oikein valtioviisasta, että herrasmies lähtee varieté-cabaret-kapakkaan oman maansa daamin seurassa. Päinvastoin! huudahtaa moraalinen lukija: tietysti förkkeli mukana! Minun förkkelinäni oli neiti Dolly Pylkkänen, jota voin suositella kaikista siveimmäksi naiseksi, minkä voi kohdata ulkomaanmatkalla. Pitkästä porttikäytävästä painuimme kivimuurin alle ja maksoimme yhteensä 20 kruunua sisäänpääsystä, vaaterahoja 3 ja Tokayer-pullosta (täällä ei tarjota halvempia juomia) prosentteineen noin 50 kruunua. Mitäkö me siellä näimme? En tiedä, mitä neiti Dolly näki, mutta minä ainakin katselin sydän kurkussa tanssijattaria, jotka soolokarkelossaan tulivat niin likelle, että toisinaan teki mieli tarttua sangen sievään naisen jalkaan. Tšekittäret, cabarettähdet loistivat kaikissa Venuksen väreissä. Toisten joukossa oli pieni Zenegale-tyttö, jonka kähärä, sysimusta tukka oli kuin puudelin karva. Sitten oli eräs, jonka nuori, notkea ruumis aaltoili kuin Eedenin virta ja hänen silmänsä nauroivat ja hymyilivät elämänhurmaa. Merkillisintä kaikesta oli, että hän osasi luoda silmänsä jokaiseen mieheen eikä kuitenkaan

kehenkään. Väliin hän liehui kullassa, purppurassa tai untuvissa, väliin hemaisevassa alastomuudessa...

– Dolly Pylkkänen, sanoin minä kohottaen tokayermaljaani partaisille huulilleni. – Tuon kauniin tytön kunniaksi pyydän juoda kanssasi veljenmaljan. Toivon, ettet siis sano sedäksi.

– Oletko ihastunut tuohon? kysyi Dolly Pylkkänen.

– Ihastunut? Tietysti olen rakastanut.

– Jää sinä tänne, minä lähden pois, sanoi Dolly vavahtaen.

– Mitä joutavia! Katsotaan ohjelma loppuun.

Me katsoimme ohjelman loppuun. Orkesteri pauhasi taukoamatta, uusia numeroita tuli alituisesti esiin.

– Kaikki muu on roskaa, mutta Halina Dorsówna on Bohemian Venus!

– Jää sinä tänne, niin saat tutustua häneen!

– En jää, mutta minä häpeän noiden kaikkien kömpelöiden kavaljeerien puolesta – ei yksikään heistä tarjoa Halinalle tippaakaan viiniä. Katso, kuinka surullisena hän istuu... jumaliste, tämä käy minun ritarikunnialleni...

– Sinä olet rakastunut häneen?

– Kyllä se menee ohi.

– Te miehet olette kaikki samanlaisia!

– Päinvastoin, sitähan me emme ole.

– Lähdetäänkö nyt?

– Älähän hätäile, heimotyttäreni!

Mutta Halina Dorsówna, varietetähti, livahdi viimeisen kavaljeerinsa kanssa näkyvistä.

Mekin nousimme ja läksimme. Porttikäytävässä tanssijatar tuli vastaan kavaljeerinsa kanssa. Dolly Pylkkänen katsoi ihmeissään minua, joka salavihkaa tarjosin nimikorttini tanssijattarelle. Sellaiseen Halina nähtävästi ei ollut tottunut (kavaljeeri näki). Ja minä sain – pitkännenän.

Joka tapauksessa säilytän ihanteellista muistoa Alhambrasta.

Oldrich Heidrich'in vieraana

Kas ihmettä, kun palaan Alhambrasta, ojentaa portieeri nimikortin, johon joltisellakin ruotsinkielellä on sepustettu seuraavaa:

Ph. Dr. Oldřich Heidrich har äran inbjuda Hr K. till lunch den 18 juli (söndag) kl ½ 1. Jag rekommenderar Hh. K. att ta bilen, då min våning är tämligen avlägsen från stadens centrum...

Med bästa hälsningar O. H.

Bubeneč jne.

Tekee viehkeän vaikutelman kuulla "toista kotimasta kieltä" matkansa neljännessä valtakunnassa. Tšekkiläisen herran nimikortissa nähtynä se käy korviin kuin kotilehmän kellon kalkatus, kun itse on eksyksissä erämaahan...

Siis "lönšille" Fenno-Skandiaa harrastavan tšekkitohtorin luo – dobre. Saa kerrankin heittää saksan ja ryssän ja polskan ja tšekskan romuloukkoon ja tilaisuuden klingata Kaarle XII:n kielletyllä. "Hör oss Svea, moder för oss alla!" Ja minä lähden kuin maalaishäihin, joissa saa seistä vaikka pääläellaan.

Suvinen sunnuntai ihan säteilee lämpöä ja valoa. En ota autoa, vaan tyydyn sähkövaunuun, joka vie minut Bubenečin kaupunginosaan. Täällä on hiljaista, nuori pariskunta vain lykkää lapsenvaunuaan, väliin ei kymmeneen minuuttiin näe maitotyttöäkään. Muuan neitonen kävelee kuin sunnuntai-hengetär kesäleningissään avopäin pitkin laitakaupungin katuja, johon aurinko räikeästi paistaa. Olisi mukava tietää, mitä hänenkin rauhaansa spiii? Minä kysyn neidolta tietä ja tyttö saattaa minut kursailematta kadun kulmaan saakka. Sitten eräs herra sekaantuu puheeseemme ja antaa ymmärtää, etteihän ne tytönletukat tiedä. Tuonne ja tuonne on mentävä! Niin löydän oikean kadun ja oikean numeron ja kohoan kivimuurin ylempiin kerroksiin. Minulla on suu täynnä ruotsia, kun kilautan ovikelloa, mutta avaaja onkin tohtorin rouva ja hänen kanssaan täytyy puhua saksaa. Vaatimaton, herttainen nainen, jonka kanssa kyllä saksakin käy.

– Tervetuloa, mieheni pistäysi ulos, mutta tulee pian. Istuudumme kodikkaaseen pieneen saliin. Ilmestyy tohtori – nuori, hymyilevä, hieno mies. – Ja så, herr doktorn förstår svenska? Kenties puhutte suomeakin?

– Förstår litet, men törs' int tala.

– Onko tohtori käynyt Suomessa tai Ruotsissa?

– En kummassakaan maassa, mutta ensi kesänä aion matkustaa...

Ovikello soi ja tulee muitakin kutsuvieraita: puhtaita skandinaaveja. Siinä on ensinnäkin neiti Elisabeth Thorman Stockholms Aftonbladetin kirjeenvaihtaja, pönäkkä, älykäs, vilkas ja energinen vanhapiika, joka kukkuu kuin Värmlannin käki.

– Ja så, herr Kiantto är en äktafinne, men föraktar icke svenska?

– För all del, fröken!

Vai vielä minä tässä halveksimaan ruotsia – Tšekkoslovakiassa? Sitten tulee hoikka viikinki Pehr Hebbe, cand. phil., mutta oikeastaan slavofiili, joka osaa venäjää vielä

paremmin kuin allekirjoittanut ja on matkustanut ympäri maailman. Ilmestyy kolmaskin skandinaavi, joku afääriherra. Ja me astumme ruokasaliin. Elisabeth Thorman tunnustetaan yksimielisesti puheenjohtajaksi. Huolimatta siitä, että reipas mamselli nyrpistää nenäänsä, kun sen alle ilmestyy rehellinen ryyppy.

– Skål, mitt herrskap! sanoo tohtori Heidrich. Tulee siihen olut ja punaviinikin. Lounas on erinomaisen maukas. Mieliä alusta pitäen aivan – utomordentlig.

– Kuulkaapas, herra Suomalainen, kukkuu neiti Thorman. – Minä rakastan Suomea, mutta olen teille hirveän vihainen.

– Mitä pahaa minä fröökynälle olen tehnyt?

– Miksi otitte meiltä Ahvenanmaan? Åland hör till Sverige!

– Låtom oss icke tala politik! huomauttaa Pehr Hebbe.

– En minä ole sitä Ruotsilta ryöstänyt. Kysykää ulkoministeri Setälältä.

– Vem är Settele?

– Skål, mitt herrskap! esitti tohtori Oldřich Heidrich ja nauroi niin makeasti kuin vain tšekki voi nauraa. Ennen kaikkea hänen silmänsä nauroivat. Sitä veitikkaa oli huvittanut toimittaa minut täksi päiväksi Svean liehuvan lipun alle!

Me miekkailimme neiti Elisabeth Thormanin kanssa floreteilla – minä mielestäni pareerasin kuin vanha hovinarri, ja, ellen erehdy, lorun lopuksi rupesimme tykkäämään toisistamme ihan vietävästi. Hän oli aivankuin minun musteri-vainajani. Brutaali ja humoristi. Kulttuuriantin kanssa tulee mainiosti toimeen. Hän yritti minua nokittaa Ahvenanmaan probleemilla. Minäpä keksin nokittaa hänen isänmaataan siitä, ettei Ruotsi ole painattanut Ernst Lampénin "Värmlannin reissua".

Elisabeth Thorman tuli vakavaksi.

– Se on todellakin anteeksiantamatonta, hän huudahti. – Totuus pitää sanoa. Onko herra Lampén tarjonnut kirjaansa Åhlén och Åkelundille Stockholmissa?

– Sitä en tiedä.

– Jag rekommenderar!

Olimme nousseet pöydästä ja isäntä oli tarjonnut sikaarit.

– Synti istua sisällä, mennään luonnon helmaan. Koko joukolla läksimme kävelyille puistoon, ihailtiin ruusutarhoja, pysähdyttiin "Stromofkaan". Jättiläisulkoilmaravintola oli tupaten täynnä sunnuntaiyleisöä, väkiryökköillä saimme pöydän siimeksessä.

Siinäpä nyt istuimme monta tuntia ja komeilta näyttivät korkeat olutpukit pöydällämme. Soitimme suuta kuin orkesteri, joka myös soitteli jossakin. Elisabeth Thorman johti puhetta ja

profeteerasi Svea-mammalle suurta tulevaisuutta. Pehr Hebbe helisteli kosmopoliittista tamburiiniaan, tohtori Heidrich nauroi silmillään, nuori rouva puhui saksaa, se muuan viikinki kajutteli riikinruotsiaan ja minä päästelin paradokseja.

– Juokaa vielä kolmas seideli, herr författare!

– Olkoon menneeksi, Tšekkoslovakian kuohukalja on maailman parasta.

– Mutta meillähän on oikein hauska istunto! riemuitsi Elisabet Thorman. – Tällaisia päiviä eivät pohjoismaalaiset aina vietä vieraalla maalla.

Hän, Svean energinen tytär, suosittelee ristiretkiä Böömissä ja Määrissä.

– Teidän pitää välttämättä matkustaa Brnohon ja Blanskoon. Sitten jonakin lauuantaina Břatislavaan ja Lanžkoon, sitten Modraan. Menkää piispa Zochin luo ja viekää terveisiä Elisabeth Thormanilta! Tosin minä en hänen rouvastaan pidä, mutta älkää sitä sanoko.

– Enhän nyt toki niin tyhmä ole (rakas musteri! tahdoin lisätä).

– Mikä siinä on, että hauskoilla herroilla usein on niin ikävät rouvat? huudahtaa Elisabeth Thorman vapaasti.

– Luonto tasoittaa! huomautin minä.

– Mutta tämä tohtori Heidrichin rouva on poikkeus, lisäsi puheenjohtaja hienosti. – Oletteko ennen nähnyt näin onnellista paria?

– Låt om oss icke tala om kärlek! huomautti Pehr Hebbe.

Me lausimme herra Hebben kanssa hertataiset jäähyväiset seurueellemme ja läksimme vaeltamaan. Minut näet oli kutsuttu toisellekin vierailulle – ja Hebbe läksi opastamaan.

Vierailu n:o 2

– Dejvicka 30, tässä se on. Tulkaa toki sisään, herra Hebbe, niin on hauskenempi.

Nousimme skandinaavilaisen kandidaatin kanssa ylös portaita. Ovessa nimikilpi Otto Fischer. Olin tavannut hänet ulkoministeriössä, hän on professori ja runoilija – ikävä kyllä en tuntenut ainoatakaan hänen tšekkiläisistä runoistaan. Mutta eihän hänkään tuntenut minua. Se oli siis vain kohteliaisuusikänti kohteliaisuuskutsun johdosta.

Sieltä jostain ruokasalista me runoilijan löysimme. Naisväki läksi karkuun. Vieraana oli myös komea herra Kubka, joka oli lähdössä N.M.K.Y:n maailman kongressiin Helsinkiin.

Kummallinen runoilijavierailu. Runoilija ja professori ei sanonut mitään, hän istuskeli vain. Hebbe ja Kubka alkoivat innokkaasti jutella Šanghaista, jossa kumpikin oli ollut. Kummallakin taisi lisäksi olla venakko rouva ja sekin oli sieltä kauko-idästä. Yhtaikaa olivat nämä herrat oleskelleet Šanghaissa, mutta nyt vasta kohtasivat toisensa tämän Fischerin luona

Prahassa. Hebbe suorastaan hehkui, kukoistava kristitty Kubka totesi: – Ihmeelliset ovat Herran tiet.

Minä koetin tokaista syrjästä – jotakin vain sanoakseni:

– Ihmeelliset tosiaan ovat herrain tiet.

Mutta tšekkiläinen runoilijaprofessori ei sanonut kerrassaan mitään. Turhaan koetimme kumpikin keksiä puheenaihetta. Sitä ei keksitty. Siksi me hartaasti olimme kuuntelevinamme Hebbeä ja Kubkaa.

Minä suomalaisena hiukan odottelin kahvia tai teetä, mutta sellaista ei yrittänytkään tulla. (Kävin niinkuin kerran Tuusulan Aholassa!) Siinä oli kuivaneita voileipiä pöydällä. Yht'äkkiä runoilijaprofessori hätkähtää ja mumisee neuvotonna:

– Siinä olisi voitaleipää... Mutta "Fenno-Skandia" ei kajonnut Fischerin voileipiin.

Heidrichin lounaan jälkeen!

Yhdentekevää! ajattelee vieras. Mutta jos Suomessa joku runoilijaprofessori kutsuu ulkomaalaisen luokseen, niin varmasti saa vieras kupillisen kahvia. Ehkä siis on vain pohjoismaalainen tapa? Tšekkiläinen muusain suosikki ei välitä niin proosallisista asioista.

Vihdoinkin keksin puheenaiheen:

– Missä aineessa olette professori?

– Saksan kirjallisuudessa! myhähtää runoilija Fischer ja jälleen seuraa pitkä tauko.

Hän on varmasti äärettömän hyvä mies tämä runoilija, mutta liian syvämietteinen.

Varmaan hän runoili hengessään koko sen ajan, kun me siellä Hebben kanssa suutamme soitimme. Minä ainakin tahdon uskoa niin.

– Hyvästi nyt ja – kiitoksia paljon!

Naisväkikin saapui hyvästelemään. Minä muistelin roturohkean Elisabeth Thormanin väitettä, "miksiköhän hauskoilla miehillä niin usein...?"

– Ja-do, jo-do! jahkaili myös herra Hebbe, kun kadulle tultiin ja vaihdoimme vaivihkaa moniaan sanan ruotsia. Me kuljimme näet jonkun matkaa verevän herra Kubkan ja hänen puolisonsa seurassa. Minä puhelin iloisesti venettä rouva Kubkan kanssa. Kristillistä herrasväkeä seurasi hymyilevä palvelustyttö, joka kantoi sylissään pikku Kubkaa, palleroista. Ihmeelliset ovat herrain tiet! virkan vieläkin. Kahdenkesken jäätyä Hebbe näytteli minulle Moldaun mystillisimpiä rantoja. Jonka jälkeen menttiin automaattiin kuumia makkaroita syömään. Sitten erottiin kadulla: – Tack för sällskap!

Entäs sitten? Harhailin yksin...

Kohteliaisuudet jatkuvat

Ulkoasiainministeriön sanomalehtiosaston herra James Hyka, josta olen maininnut, tahtoi tarjota päivällisen ja saapui autolla noutamaan vierastaan maanantaina klo ½ 2 heinäkuun 19 p:nä anno 1926.

Má úcta! Hyvää päivää! Ajoimme kunnollisuudesta kuuluisaan Hotell Saskiin. Sivuutimme eilisen ystäväni Elisabeth Thormannin ja laskeusimme hotellin pohjaravintolaan. Prahalaiset olivat jo syöneet päivällisensä, joten saimme olla kahteen pekkaan ja koko kellarimestarikunta palveli meitä.

Tšekkiläiset opettivat juhlavierastansa erinomaisesti. Ateria alkaa pienellä "nokkastokkarilla", mutta sitä ei viljellä niin suruttomasti kuin Suomessa. Voileipähartsut ovat valitut ja maukkaat. Ravitseva hanhipaisti höystetään hyvällä viinillä. Jälkiruoka on aito tšekkiläistä "klimppiä". Pilsneriä, vaikka onkin 10 prosenttista, ei lueta väkijuomaksi. Kahvi karaistaan jalallisella jaloa konjakkia. Ei mitään märehtimistä eikä mässäämistä, kaikista vähin juopottelua – Suomessa sanottaisiin näinkin viatonta ateriaa loukkaukseksi "pyhää kieltoa" vastaan. Täti Thorman käväsi meitä katsomassa tuoden herra Hykalle Aftonbladetinsa, johon tukholmatar oli painattanut erinomaisesti kirjoitetun selostuksen Sokol-juhlista. Rakkaalla musterilla oli tyyliä! Minä olisin tahtonut hänet kolmanneksi pöytäämme, mutta nyt se ei sopinut. Saatoin vain nyökätä hänelle päätäni ja sanoa maan kielellä:

– Rúku libam! Se tahtoo sanoa suomeksi: kättä lipasen! tai niin kuin saksaksi sanotaan: küss' die Hand!

Suomenkieli ei 'suu-orgaanillisesti' ole vieras slaavilaisille kielille. Venäjällä suudella "lopsautetaan" (lobzati), Puolassa annetaan "pusu" (buzi), Tšekkoslovakiassa "lipaistaan" (rúku libam).

– Kuulkaas, herra Hyka, kysyn minä. – Onko tšekinkieli yhtä hullua kuin puolakin, että niin vähän tarvitaan vokaaleja?

Herra Hyka naurahti:

– Tšekissä tullaan väliin toimeen ilman ainoatakaan vokaalia!

Ja miekkonen päästi kurkustaan neljä sanaa peräkanaa, joissa ei kuulunut ainoatakaan ääntiötä. Minä koetin matkia häntä, mutta sanat tarttuivat kurkkuuni kuin kalanruodot.

– Kirjoittakaa ne taskukirjaani!

Ja niinpä hän kirjoitti:

Strč prst skrz krk!

Lisäksi muodostivat sanat järjellisen lauseen, joka suomeksi toimittaa:

Pistä sormi läpi kurkun!

Sai tosiaan sorkkia sormensa läpi kurkun ennenkuin muukalainen tuon osasi oksentaa. Mutta *krk* ja kurkku siinä taas olivat samat sanat. Kumpi on lainannut kurkun toiseltaan, suomalainen vai tšekki? Sen kai paraiten tiesi maanmiehemme Mansikka, joka Sokol-juhlain jälkeen oli vetäytynyt maaseudulle.

Auto oli odottanut hotellin edustalla ja nyt ajettiin herra Hykan kotiin. Hän esitti vaimonsa ja näytti huolellisesti huoneistonsa. "Näin me prahalaiset asumme." "Minä olen proosa-ihminen", lisäsi rouva Hyka, tarkoittaen, että hän oli tyytyväinen lokaaliinsa ja mieheensä. Lapsia ei ollut. Astuimme jälleen autoon, herrasväki läksi minulle näyttelemään eräitä kaupungin merkillisyyksiä. Käytiin Raatihuoneella, katseltiin läpi kaikki sen historialliset salit, todettiin seppeleet "tuntemattoman sotilaan" hautaa varten, ajettiin Belvedereen ja käveltiin sen jylhillä jättiläisparvekkeilla, sitten pistäydettiin juutalaisten synagoogaan, jossa saatiin hypistellä hyppysillämme jotakin tuhatvuotista profeetallista kauhtanaa, vielä käveltiin läpi juutalaisten ikivanhan hautausmaan, jossa tuhannet hebreankieliset patsaat muodostivat valtavia, mystillisiä ruuhkia kivimuurien ja synkkien puiden siimeksessä – oi Israelinlasten eristettyä historiaa! Oi ikuisia Jerusalemin raunioita ympäri Eurooppaa! Mitä kaikkea kätkikään kultainen Praha?... Lopuksi ajoimme hiostuttavassa helteessä komeaan kahvilaan (kaviarna), jonka katuparvekkeella runsaat jäätelöannokset jäähdyttivät janoamme. Herra Hyka oli perusteellisesti täyttänyt kaikki kohteliaisuudenvaatimukset vierasmaalaista kohtaan, ja me erosimme kadulla. Vaikka ilta oli jo käsissä, oli niin kuuma, että lämpömittari näytti varjossa + 40 ast. Celsiusta. 'Horkko!' sanoo tšekki (venäjäksi šarkko).

Sellainen sähköisyys ei mennyt seurauksitta. Sydänyöllä puhkesi kamala ukonilma yli Zlata Prahan, salammat viileskelivät vietävästi yli huoneeni sängyn ja hirveä rankkasade ropisutti korkean Imperial-hotellin kattoa – eipä ollut taikaa nukkumisesta.

Hiljainen päivä

Kun rankkasade ruoskii kultaista kaupunkia, silloin on suloista tilata lämmin aamukylpy Serafiinalta, joka siveästi hymyillen johdattaa kuin enkeli herransa kylpyhuoneen ovelle. Sateinen aamu soveltuu myös kotimaiseen kirjeenvaihtoon, ellei tahdo ahmia Sienkiewiczin valtavaa 'Vedenpaisumusta'. Jos ei pahasti sada, sopii lähteä Jindřišská ulicalle, jossa pääposti sijaitsee. Tavallinen reitti vie Suomen konsulaattiin, jonka isäntä: honor. generalni konsul

Finska Prokop Sedlár, tšekkiläinen herra, on sangen mukava ja toverillinen mies. Dolly Pylkkäsen allekirjoittanut jo onkin lukijalle esittänyt – siellä tämä neiti istuu juur' hartaasti varjoisassa huoneessaan ja, aina kun maanmies tulee, lähtee hän mukaan kaupungille. Dollyn kanssa mennä viipotetaan pitkin "Jerusaleminkatua" ja joka kerta kun sivuutetaan juutalaisten synagooga, osoittaa Dolly sormellaan sen päällekirjoitusta:

Eikö meillä kaikilla ole
yksi Jumala?

– Ja eikö meillä molemmilla ole yksi tie ja kaksi asiaa? sanon minä ja silloin mennään ensiksi suurenmoiseen automaattiin, jollaista tuskin on muualla maailmassa? Siellä saa ihminen mitä ikinä haluaa suuhun pantavaa ja kurkkuun kaadettavaa tarvitsematta mitään tilata. Sovittelee vain sopivia rahoja, kruunuja ja 50-hellereitä joko tiskityttöjen kouriin tai kiiltävän seinän rakoihin. Tulee vaikka minkälaista voileipää pinnastettuna maukkailla lisäkkeillä, tulee maailman parhaita kuumia makkaroita, vieläpä smetanaa ja jugurthaa – tšekkiläisiä viilipiimä-muunnoksia. Jos tahdot kupin kahvia, niin se ei olekaan enää mitään luihua, vaan jokaiselle kupille jauhetaan omat papunsa ja viidessä minuutissa kiehuttaa höyräyttää jättiläissamovaari kahvin, jonka tuoksu suloisesti kutkuttaa sieraimia. Hauskimmat ovat muukalaiselle seinänraot, joita hän syöttelee parhaansa mukaan: raoista suihkuua kuohuvaa pilsneriä, šerryä, malagaa, vaikkapa likööriä. Eikä kenenkään päähän pälkähtäisi juoda itseänsä humalaan, vaikka maksut ovat alhaisimmat mitä ajatella taitaa! Se on syömäriin ja jalon juomarin pikkuparatiisi – sieltä ei keikahda kadulle köyhtyneenä eikä laihtuneena. Me olimme Dolly Pylkkäsen kanssa aivan erinomaiset pikkuparatiisi-nautiskelijat – Dolly vain ei tahtonut nauttia Suomessa kielletyn puun hedelmistä – hän söi säännöllisesti makkaraa sormillaan ja joi kuin aito savotar pitkät piimät päälle – mihinkäs sitä inehmon lapsi rodustaan pääsee. (Että Dolly sentään hienoimmissa paikoissa, kuten Alhambrassa, juo tokayeria, senhän lukija tietää.)

Automaatti siis oli meidän ensimmäinen asiamme – sitten tuli se toinen asia. Hyvä Jumala oli meidät nähtävästi tarkoittanut kuljeksimaan yhdessä pitkin kultaisen Prahan katuja – olimme näet molemmat intohimoisia kaiken maailman tavaran tarkastajia ja rihkaman nuuskijoita, ja Prahassa on näyteikkunoita ja kauppamakasiineja enemmän kuin silmä ja kukkaro kestää.

– Osta tuosta kymmenelle lapsellesi leikkilinnat, ritariratsut, lehmät ja kultasarviset pässit! saattaa Dolly huudahtaa hurmaantuneena näkemistään.

– Osta sinä tuosta velipojallesi paraatihenkset, papukaija ja automobiili! vastaan minä samassa äänilajissa.

Hurmaannutaan kädestäpitäen ihaillemaan prahalaisia kaulaketjuja, rintaneuloja, radioloisteisia rannerenkaita, sormuksia...

Tekisi muka mieli raahata kaikki rihkama köyhään, harmajaan Suomeen. Ennenkaikkea Prahon kuuluisat porssiinit ja kristallit. Sitten taas hullaannutaan käytännölliseen tavaraan: kirjokoreisiin huopiin, silkkipeittoihin.

– Osta tuosta kaikille rouvillesi kauniit leningit ja yöpaidat! kehoittaa Dolly kiiluvain silmin. Hän käyttää monikkoja, josta toisella ei ole syytä pahastua.

– Ja sinä "Tollo", osta tuosta vanhalle äitimuorillesi tuliaisiksi pyhäsaali ja kultainen nuuskarasia!...

Joskus Dolly Pylkkänen vain pistäytyy makasiiniin, mutta odottaa kavaljeeriensa kokonaisen tunnin. Minun täytyy mennä häntä etsimään. Löydän hänet perimäisestä pyhäköstä tutkimassa hienoja puseroita tai alusvaatteita, joita hän silti ei koskaan osta, hän vain kyselee: haben sie nicht... sellaisia ja sellaisia? Makasiinissa luvataan sellaisia ja sellaisia seuraavalla viikolla ja Dolly uhkaa käydä uudestaan. Näin hän tekee jokapaikassa. Lopuksi hän voi ostaa puseron, josta kavaljeeri sanoo:

– Tuo nyt ei vähääkään sovi sinulle, rakas Dolly! (me emme ole minkäänkarvaisessa rakkaussuhteessa, kuten kai lukija uskoo, mutta kauppahulluus tekee meidät tovereiksi). Dolly Pylkkänen on aito suomikko, savakko, inkerikko – hänellä on aivan oma makunsa. Mutta minulle hänestä on suurta hyötyä. Hän laukkaa kanssani läpi Prahon ja unhoittaa esimiehensä, kunniapääkonsulin. "Näky jo olevan myöhäistä tälle päivälle palata konsulaattiin". Niinpä lopetamme affääriretkemme menemällä "Sokerilaan", jossa saapi jäätelöä, Dolly Pylkkäsen parasta herkkua. Mutta sellaisen retken jälkeen minä, jolla on 13 pakettia kainalossa, juon yhtä monta lasillista vettä. Prahassa nimittäin on aina kuuma (horkko).

– Siis kello 8 illalla taas tavataan! Mutta Dolly petkuttaa minua. Kun ei häntä kuulu enkä tiedä edes hänen asuntoansa, lähden jälleen ulos komeasta hotellistani. Mihin mennä? Minkä sille taitaa, että on ikävä. Suuntaan askeleeni Na Prikopé-kadulle, Wáclavskéetorille, Narodný Tridalle.

Nytpäs tiedän! Café de Salon'in edustalla kävelevät Prahon komeimmat hämäretytöt. Tulee yksi, tulee toinen, tulee kolmas. Täyteläinen juutalaistyttö sanoo:

– Lähdettehän herra?

– Mihin?

– Meramin laaksoon...

– En minä lähde mihinkään laaksoon. Komea, mainiosti puettu tšekki tekee saman ehdotuksen.

– Tulettehan...?

– En osaa edes puhua kanssasi, tyttö kulta!

Tyttö säikähtää ja menee muille markkinoille... Minä palaan hotelliini.

Heinäkuun 21. päivä

Odotan kohteliaasti luvattua vapaalippuani Tšekkoslovakian rautateille: jos olisin sen ennen saanut, en näin kauan viipuisi Prahassa. Tarkoitukseni on tehdä pienempiä uloshyökkäyksiä pääkaupungista. Rahavarani eivät riitä ristinrastin-retkeilyihin tässä maassa. Minunhan piti kiertää Wienin kautta Prahaan ja sekin matka jo jäi pois. Ja sitten Saksan ja Danzigin kanssa kotimaahan? Nyt huomaan, että myös Saksa ja Danzig jää pois matkakartastani, kiitän kun pääsen tulopolkuja takaisin. Pari turistimatkaa uhmaan täältä tehdä:

A) Karlsbad–Marienbad–Pilsen,

B) Brno–Blansko.

Marssin Suomen konsulaattiin. Kunniapääkonsuli soittelee puolestani ulkoministeriöön ja lähetystöihin. Siltä varalta, että retkeilen Pilsenissä, hän kirjoittaa minulle äärettömän komeat suosituskirjat Pilsenin maailmankuuluisiin jättiläistehtaisiin. Kone- ja Olu-? Minulle? Jolla on niin suuria mekaanisia ja kemiallisia taipumuksia ja tietämyksiä? Reissupoika, sinun täytyy kohtapuoleen näyttellä "insinööriä" niinkuin Rämäsänrannalla sanotaan.

Tapaan rouva Popudan, ainokaisen suomalaisen naisen, joka vakinaisesti asuu kultaisessa Prahassa (mehän D.P:n kanssa olemme pyrstötähtiä). Rouva Popuda on pulska karjalatar, mutta hän kantaa suurta surua rintansa alla – muistaaksemme olemme siihen viitanneet. Meitä on siis vakava kolminaisuus suomalaisia Prahassa ja tänään syömme päivällistä Hotell Grafissa. Rouvasväen mieliksi lähdän vielä konditerskajaan – moinen sokurin nakertelu hissukseen taitaa olla jokaisen kristillissiveellisen naisen hartaimpia haluja. Jutellessani asioista auringon alla en voi olla tuntematta hengellistä tuulahdusta Suomesta...

Palaan hotelliini – vapaalippuni on saapunut, kiitos ja kunnia Tšekkoslovakian kulkulaitosministerille. Nyt pääsen mihin haluan ja lisäksi I luokassa. Eijaa, reissupoika lähtee ensimmäisessä junassa Karlsbadiin.

– Fräulein, mein Gepäck bleibt hier – ich komme noch zurück...

– Dobrze, dobrze.

Serafiina puuhailee ylen tolkusti ja nauraa koko hammasrivillään.

– Willst Du einen Schnaps?

Piskuisen piiskaryypyn hän ottaa, siveä hotellityttö. Minä pyöräytän häntä pikipäin ympäri, mutta Serafiinasta se on herrain hulluttelua.

– Glückliche Reise!

Suurhotellista lähtiessä on hiukan kiusallista ja suurta viisautta ynnä oikeudentuntoa vaativaa varata palvelijakunnalle juomarahaa. Huonetytölle antaa kymmenen kruunua sydämestään, mutta alakerrassa vahtii kokonainen rivi krenatöörejä: Portieeri, portieerinapulainen, komissionääri, kengänkiillottaja, kapsäkinkantaja, hissipoika – hitto heidät kaikki tietäköön. Finanssiministerin ällä se kysyy. Ja varsinkin kun tahtoo säilyttää arvovaltansa ja lupaa palata samaan hotelliin...

On mukava matkustaa, kun ei tarvitse hevosta. Keppiään heilutellen, laukku kädessä, lähden Masaryk-asemalta, mutta huomaan nyt vasta, että minun on mentävä henkilöjunalla eikä pikajunalla. Ilmankos portieeri, hieno mies, pudistikin päätään. Tämä juna on kovin epämääräinen, ei tässä ole edes I luokkaa. Ja kaikista merkillisintä – tässä junassa ei ole minkäänlaisia valaistusneuvoja. Lopuksi kaikki matkustajat istuvat pilkkopimeässä. Huutavalta akalta ostan kirsikoita, eräällä asemalla hyökkään sieppaamaan kuumia makkaroita – tšekkiläiset makkarat ovat kaksipäisiä aivankuin suomalaisetkin, mutta kymmenen kertaa maukkaampia.

*Oi, makkaran ja olven maa,
Československá Republiká!*

Junanmuutto "Kommoodassa". Tulen sisään heikosti valaistuun kupeeseen, jossa istuu yksinäinen tyttö. Ahaa, vihdoinkin matkaseuraa.

– Käykö saksa?

– Käy kyllä.

– Wohin fahren Sie, mein Fräulein?

– Nach Karlsbad.

– Dobrze, ich auch.

Meistähän mäiskähti oitis hyvät toverit. Tutkimme Siiri Siegbergin sanakirjaa ja minä nauratan neitiä tšekinkielen taidollani: Strč prst skrz krk!

Olemme ihan kahden, ei kukaan meitä häiritse, konduktööri nostaa lakkia, kun vain vilahutankin kaunista pilettiäni! Vielä kerran: *má ucta* kulkulaitosministerille ja hänen rouvalleen! *říku libam!*

"Kallensaunan kaupunki"

Kello 1 yöllä saapuu juna Karlsbadiin, tšekiksi Karlovy Vary, jota erotukseksi Helsingin Villensaunasta, sopii suomeksi kutsua "Kallensaunaksi".

Tšekkiläinen "Vary" sana on siksi "vari", ettei sovi sekoittaa sitä kylpyyn, joka yhtä hyvin voi olla kylmäkin. Tosin on paikka saanut nimensä – Kaarle keisarista. Onpa kuin osuisi Lappeenrannan asemalle, kun sydänyöllä saapuu maailmankuuluisaan paikkaan, siellä seisoo vain yksi vaatimaton autobussi, johon matkatyttö kohteliaasti toimittaa puristaen kättäni ja sanoen bussipäällikölle, että tämä herra tässä on Suomesta – siis oltakoon hänelle huomaavaisia. (Jumala siunatkoon sitä tyttöä, jonka nimeäkään en kysynyt.)

Autobussi lähtee liikkeelle ja jyrisee kovasti, olen kai ainokainen matkustaja, mutta piletinottaja laittautuu viereeni ja täyttää äskeisen matkatyön pyynnön.

– Vai Suomesta! hän sanoo sydämellisesti. – Kyllähän tässä on lueskeltu kauniita asioita tuhatjärvien maasta. Tervetuloa Karlsbadiin! Bussi pudottaa matkailijan Hotell Postin kohdalla ja minut johdatetaan sivurakennukseen, jossa saan 30 kruunun huoneen. Riisuudun heti ja sukellan valkoisen, ohuen peiton alle – lakanoitako vain?

Aamulla herään rehelliseen sateeseen, joka ripsuttaa akkunaani. Mitä maks tiedänkö Kallensaunasta? Että täällä on joukko kuumia glaubersuolalähteitä, joiden vesi on tavattoman terveellistä suolistolle. Ja Mansikan tietosanakirjasta näen, että "suurin on nimeltä Sprudel, josta syöksyy korkeuteen 72 ast. lämpöistä vettä 23 hl. minuutissa". Ja kylpyvieraita kuuluu toisinaan olevan 50.000. "Niitä varten, jotka eivät voi saapua tähän hienoston kohtauspaikkaan, lähetetään kaupungista vuosittain 3 miljoonaa pulloa vettä ja useita satoja sentnerejä suolaa." Oi Sprudel, Sprudel, sinä tulinen suihku! Vai eivät kaikki voi saapua tähän hienoston kohtauspaikkaan? Minäpä olen voinut saapua. Taidan siis lukeutua maailman hienostoon. Parturiin ensiksi painelen. Bitte rasieren! En pääse katua kymmentäkään askelta ennenkuin töksähdän akkunoihin. Mitä hurmaavia kauppaesineitä. Jos Dolly Pylkkänen olisi völjyssäni, niin hän laiminlöisi varmasti kuten kunniapääkonsulinsa itse Sprudelin nähdessään Kallensaunan kaikki pöytäkristallit ja porsiiniit. Varmasti ostan itselleni tuosta kääkkyräkoppa-piipun! Menen puron yli, jos ei se ole Tepli, niin se on Eger. Juon aamukahvini komealla terassilla, tarjoilijatyttö tuo muniakin. Marssin ylös kaunista jokirantaa, joka samalla on

kaupungin katu. "Café Paradies" luen jostakin – täällä siis se Eeden, jossa mokka maistuu. Ilmankos jollakin portilla julistetaan Siionin lasten kokoontuvan. Jo kuulen kuumen veden porinan ja näen höyryn nousevan, alkaa tulla lasikattoisia jättiläishalleja. Vai tämä nyt on Sprudel. Se spruutaa juur' kauniisti! Ja kaiken maailman herrat ja matamit kekkelehtivät 'astiat käsissä'.

– Saisinko minäkin klasin terveys-groganderia?

– Bitte!

Juon juhlallisesti pari tuoppia tuota gehennan nestettä ja irvistän. Muistelen Setä Bräsigiä: "Tytöt, kaikki mikä maistuu pahalle, on äärettömän terveellistä!"

Nappaan valokuvan Sprudelistä – ammentajatytöt ovat mielissään. Astelen kauniita katuja, ostelen toriämmiltä kullankäyviä muistoesineitä. Tunnen postikorttikuumetta... Yritän Keisaripuistoon, mutta ukkossade saa peräytymään. Aterioin hotellissani – katossa pyörii peijakkaan venttiiliviuhka. Viereisessä pöydässä hurskas pappi juo kahvia. Minä särvin olutta. Korkea pukki maksaa 2:50, siis Smk 3:–. Eläköön Pilsenin kautta maailmaan kuohuva olut, jonka tehtaita lähestyn kunniakonsulin suosituskirjat taskussani! Kallensaunassa kannattaa juoda, vaan ei syödä. Yksinkertaisesta päivällisestä saan pulittaa 30 kruunua.

Lähden tavoittelemaan muuatta herraa, jota pääkonsuli suositteli. Kopsahtaa vastaani matkatoveri Krakowan linjalta – naisprofessori, joka oli lähettänyt minulle postikortinkin.

– Rendez-vous bei Sprudel um 6 Uhr! määrää hän ja menee. En tavannut sitä herraa, jota tavoittelin. Kiipesin "Linnakaivolle" ja leikin kamerallani. Töllistelin kauniita puoteja, mutta kova vesisade ajoi jälleen hotelliin...

Ilta kului seuraavasti. Sopimuksen mukaan marssin Sprudelin reunalle, jossa miestä jo odotti tuo älykäs naisprofessori (olihan minulla jo hänen nimikorttinsa). Läksimme kävelyille, hän näytti sivumennen talon, jossa Goethe ja Schiller olivat asuneet sekä yhden Goethen patsaista. Menimme suureen ulkoravintolaan – kahvi vastoin tavallisuutta oli erinomaista ja tarjottiin suurista pukeista. Sitten läksimme nousemaan äärettömän kauniin myökkimetsän läpi vinkkura-viertotietä ylös näköalatorniin. Aurinko jo teki laskuaan – Erzgebirgen ääriiivat häämöittivät autereisessa horisontissa. Palasimme alas toista tietä – puhellen paljon – saksaksi. Sitten akateeminen toverini esitteli minulle Kallensaunan komeimmat hotellit – kaikki suuria palatseja uhkeiden puiden ja loistokukastojen siimeksessä torneineen, parvekkeineen. Siellä kohosi myös venäläinen kirkko, jossa ennen ruhtinaat kävivät, anglikaaninen temppeli ja evankeelinen kirkko, kukin omine tyyleineen. Karlsbad pursuaa

kaikenlaista komeutta, mutta onko se 'hienoston kohtaupaikka', sitä asiaa on vaikea ratkaista. Liikarahaisten liikkumapaikaksi sitä ehkä sopisi sanoa.

Illallisen aterioimme "Hannika" (Hannikaisia?) nimisessä ravintolassa, jonka jälkeen saatoin oppineen seuratoverini hänen asuntonsa ovelle, jossa viimeisen kerran hyvästelimme. Vedenjuoja-yleisö parveili kaduilla, minulla oli väkevä tunto siitä, ettei tämä ollut ainakaan suomalaisten survomapaikka. Kapitalismin rahkaa, kulttuurin pokshtelevia kuplia! Palasin hotelliini ja sukelsin vuoteeseeni, jonka peitto oli aivan liian vilpoinen.

Heinäkuun 23. päivä

Mikä näky Kallensaunan kujanteilla aamuisin, kun herrasväet tunkeilevat noiden kuumien autuudenkaivojen kaltailla ja jokaisella keikarilla ja möhömahalla, jesuiitalla ja juutalaispohatalla on koprassansa tai huulissansa litteä lasi! Ja tytöt ammentavat glaubervettä kuin Rebekka muinoin Eleasarin kameeleille! Se on yhtäkaa hassua ja liikuttavaa. Luulevatko he saavansa takaisin terveytensä, jonka ovat menettäneet samojen vesisuonien äärellä? Eiväthän nämä ihmiset palvele luontoa, vaan hölkkäävät alati muotihulluuden jumalattaren perässä. Juon minäkin kolmannen maljani tätä alkaalista alkuvettä. Marssin eilistä suositettua tapaamaan, lähetän suosituslippuni. Se on varakonsuli ja pankkitirehtööri, hän ottaa kyllä kohteliaasti vastaan, mutta hänellä on liian kiire – minä ilmoitan, etten aiokaan häiritä häntä enempää. Ottaisiko samalla asteella oleva herra Suomessa koskaan vastaan kello ½ 8 aamulla? Mutta me olemmekin Tšekkoslovakiassa. Telefooni kilisee alituisesti hänen kabinetissaan. Puhumme venäjää.

– Kirjoitatte kai paljasta hyvää Karlsbadista?

– Luonnollisesti! vastaan minä mainitsematta, että minulle jää hiukan kaunaa kaunista Kallensaunaa kohtaan siitä, että ravintoloissa ihminen saapi "armosta maksaa senkin mikä nyljetään". Minusta tämä asia pitäisi korjata 'parlamentaarista tietä'. Puristan pankkitirehtöörin kättä ja lähdän pikaiselle jäähyväiskävelyllä ostaen ennenkaikkea kultareunaisen korvon muistoksi autuudenlähteistä. Selvitän pesäni ja siroitan juomarahani. Vahdin autobussia, joka vie minut rautatienvarteen!

– – – Donnerwetter! Junan sanottiin lähtevän 10.54 – saattaapa lähteä, mutta herra kuuluu olevan väärällä asemalla – siltä ja siltä asemalta olisi se oikea väylä sinne, minne mies on menossa. Senkö lempsatista äkkinäinen kaikki äksät äkkää! Minä olen muukalainen Jerusalemissa ja halajan Maarian helmaan (Marienbad!). Nyt saan odottaa kolkossa

ravintolasalissa, bieriä pumpaten, tuntikausia... Sienkiewicz, vanha ystäväni, lyhentäköön odotukseni!

Matkamuruja

Puolassa ja Tšekkoslovakiassa tekevät naiset alituisesti 'toalettia' koko ihmiskunnan nähden. Heillä on peilit, kammat ja ihojauhot aina käsillä ja kursailematta he maalailevat itsensä kujilla ja kaduilla – aivankuin kissa pesee silmiään vieraan nähden. Hämytytöt – ja heidän lukunsa on leegio – polttelevat Puolassa surkean huonoa tupakkaa, sillä hyvää ei juuri ole saatavissakaan. Tšekkoslovakian naiset näkyvät päivälläkin suitsuttavan savukkeita. Nuoret, punahattuiset neidot vetelevät haukuja rautatieravintoloissa aivankuin Karihtaniemen Amanta lehmitarhassaan. Tätäkin kirjoittaessani muuan nuori neiti vieruspöydässä pölyttelee eikä mammansa tartu tyttöä tukasta – ollapa minun tyttäreni?...

Tsuug! Juna! Mutta kuuluu pitävän 10 minuutin kuluttua "umsteigen" – tämä tästä nyt tuli. Ettei vain Maarian kylpy myöhästytä miestä Pilsenin tehtailta? Hassua – minä, joka en ole oikein perillä Harakka-Antinkaan masinasta, uhmaan tutkistella koko maailman koneiston. Kas niin, nyt olen junassa ja istun yksikseni I luokassa. Oluentarjoilija lallattaa laiturilla: pivoo – pivoo! Juna pysähtyy ja rehti kantaja huomauttaa, että minun on jälleen muutettava junaa ja odotettava yli tunnin. On tässä rähjäämistä. Istun kivihiilen katkussa odotellen siankotlettia ja hörpin pilsneriä. Kello on jo ½ 3 enkä ole päässyt tämän pitemmälle. Olen vihainen, minut on "pidätetty", puhutaan tullista ja Schnellzugista, joka tulee Parisista, ja siksi kaikkien täytyy odottaa aidan takana. Palttua Pariisille!

"Maijan sauna"

Vihdoinkin saavun Marienbadiin, tšekiksi Mariánské Lázně – suomalainen mainitkoon Maijan saunaksi. Lähden kävelemällä asemalta ja ihmettelen, onko tämä paljon mitään. Marssin kauan kantaen käsilaukkua, sadetakkia ja zakopanelaista sauvaa. Puhuttelen katupoliisia: missä täällä mahtaisi saada lusseerinkia? Pistäydyn parissa hotellintapaisessa, mutta kiitän, etten tapaa ketään. Kuuluu rähinää ja haiskahtaa happamelta. Juutalaisakat, kädet puuskassa, vahtivat kaduilla ja onkivat outoja, mutta kala ei syö. Vaistoni sanoo, että tämä on vasta esikartanoa. Niin alkaakin kylä komistua ja lopuksi marssin mitä kauniimpien hotellien sivu. Ylpeitä, uljaita nimikilpiä: Palatshotell Fürstenhof – Palatsihotelli Ruhtinashovi! Schwedischer Hof – Continental – Helvetia – Nizza. Mutta jos missä kysyn huonetta, ei sitä ole. Poikkean Hamburg-nimiseen suureen hotelliin. Eikö täälläkään? Ei, hyvä herra. – Mutta

täytyyhän jostakin saada vaikka minkälainen boksi – minä tulen Lapista. Kiltti portieeri kynsii päätänsä. – Tyytyisittekö ihan yksinkertaiseen, mikä ei kuulu hotelliin?

– Vaikka tallin ylisille!

Ilmestyy vanha täti, sellainen pikkuruinen herttainen hopeahapsi. Hänen perässään pujahdan hissistä päästyä matalasta ovesta ullakkokammioon. Maailman ihanteellisin vinttikammio! Sinne painutaan yli kynnyksen, tupsahdetaan kuin Jumalan kukkaraan. Akkuna on katossa, seinät kaartuvat niin että paikoin pää poksahuttaa laipioon. Mutta huone on täynnä mitä hauskimpia vanhanaikuisia huonekaluja. Antiikkipiironki, keinutuoli, nojatuoli, häikäisevän viehkeä vuode untuvapeitteineen, yöpöytä, pieni kirjoituspöytä, tädin budoaari! Luonnollisen kokoinen Kristus pää tervehtii vierasta. Ja tuo pikku täti livertelee kuin satakieli ja hätäilee, että jos muka herra ei ole tyytyväinen. Minusta alkaa tuntua, että hän on minun "fasterini" – todelliset fasterini ovat kaikki haudassa, mutta tämä näkyy vielä elää tikittävän täällä Marienbadissa. Kas kun en sitä ennen tietänyt – Jumalan sormi johti!

– Viipykö herra kauankin?

– Ei, rakas täti, jo varhain huomenaamalla pois...

Fasteri lyö kämmeniänsä: – Jeesus Maria! Kuinka herra sitten ehtii katsella meidän kauniin Maijansaunamme?

– Minäpä lähdenkin heti ulos...

Reissupoika tempaa käsikameransa ja syöksyy alas kadulle. Postikorttikuume ehättää ensiksi. Sitten tempaa rihkamatauti. Pyhimyskuvia ja rintaneuloja! Löydän Kurhausin. Siemasen pari lasia glaubersuolavettä – täällä ovat maahiset jäädyttäneet veden. Isken kuvan summamutikassa. Sitten kaartelen suureen, salaperäiseen puistoon. Kun tie loppuu, aukenee suurenmoinen, ihana, jättiläismäinen Egerländer, jonka kahvilapuistosta tarjoutuu hurmaava näköala. Komeita tarjoilijatyttöjä kansallispukimissa. Nappaan iltahämykuvan tytöstä n:o 14 ja suljettuani kameran sanon:

– Täällä nyt olette sisässäni, neiti, vien teidät kaukaisiin maihin.

– Eikö herra voisi lähettää sitä kuvaa?

Kas veitikkaa. Tempaan taskukirjani ja käsken kirjoittaa nimensä ja osoitteensa. Tyttö kirjoittaa:

Hermine Köstler, Café Egerländer
Marienbad, Cecho Slovakei

– Sehr gut, sanon minä. Suloinen tyttö! sääli nähdä häntä tämän ainoan kerran.

Siinä egenländeriläisessä kahvipöydässä, Marianské Lázně iltaruskon häikäisemässä näköpiirissä, alan täyttää ostamiani kuvakortteja. Maijansaunanko satumaista vaikutusta se lie, vai mistä kummasta se kumpuaa, mutta reissupojalle juolahtaa mieleen työntää tervehdys nuoruutensa "Margareetalle", jota ei ole nähnyt kolmeenkymmeneen kesään. Professorin rouva Marg... hm!

*O Mägdelein, o Mägdelein,
Wie falsch ist dein Gemüth!
Du schwurst mir Treu in meinem Glück,
Nun arm ich bin, gehst du zurück...*

Minulle jää Egerländeristä satumainen vaikutelma, mutta riennän takaisin keskukseen. Valtakadun varrella huomaan ihmisten tunkeutuvan suureen juutalaissynagogaan ja pujahdan perästä – hattua ei saa ottaa pois Israelin Herran temppelissä. Synagooga on tupaten täynnä kylpyvieraita ja – suurenmoinen konsertti on siellä käynnissä. Rabbinit rupattavat, uikuttavat, ruikuttavat, kuoro lehterillä jymähyttelee. En ymmärrä hölynpölyä, mutta juhlallista vain on. Uskollansa kukin autuaaksi tulkoon. Oi Abrahamin, oi Iisakin, oi Jaakopin ja Abedneegon Jumala!

Ja tulee ilta ja tulee hämärä ja salaperäisen pimeät ovat puistojen siimekset. Ja on sydänkesä ja ilta niin pehmyt kuin pääskysen siivellä sipaisten... Kuutamoa kurkistaa jokilaakson notkelmasta ja purojen lirinä, suihkujen sorina kaikuu illan ihanuudessa. Muukalainen kävelee yksiksensä, katsellen kateudella kaikkia, jotka ystävänsä kanssa istuskelevat palatsimaisten hotellien puutarhoissa suloista soitantoa seuraten. Korkeimman kivimuurin huipulta vilkuttaa valoreklaami:

Prager Tageblatt! Die letzten Nachrichten! Briljantteja Ruhtinaspalatsissa! Panorama! Auton renkaita! Juutalaisen taiteen hyväksi!

Pää kallellaan kansalaiset katsovat näitä tulikirjoituksia pimeydessä. Kuljen pitkin Keisarikatua, huomaan pienen kellariravintolan ja houkuttelukyltin: kuumia makkaroita. Astun alas ja tilaan. Se on illalliseni ja päivälliseni samalla. Olutpullossa on etiketti Pilsner Urquell. Saan käsiini sanomalehden: Deutsche Zeitung Bohemia ja luen siitä uutisen, että Bulgarian kuningas Boris on mennyt kihloihin Italian kuninkaan 18-vuotiaan tyttären Gievanen kanssa. Hienoa! Sopii merkitä näin 'hienoston kohtauspaikassa'. Toinen uutinen: Ryöväriliitto Kattovicessä – sopii myös mätäkuulla.

En tutustu kehenkään Maijansaunassa, vaan palaan "Hamburgiin" ja maksan huoneeni jo yöllä, päästäkseni aamulla lähtemään. Mihin minulla, tulihäntäisellä kärpäsellä, on niin

tulinen hoppu? Olenhan lukijalle jo vihjaissut, että tšekkiläisen turistiretkeni kolmas piste on Pilsen ja – huomenna on jo lauantai. Tehtaat jyskyen käy...

Heinäkuun 24.–25. päivä

Nukun kuin herrankukkarossa – Sienkiewicz kainalossa, ja Kristuksen ryhmyiset, kärsivät kasvot katselevat vuoteeni jalkopäästä. Ihmeelliset seinäkellot heläjävät tarpeettomasti jokaisen neljännestunnin kuluttua... Kavahdan ylös jo 5.15, hotellipalvelija nakuttaa ½ 6 ja sitten mies tulee käsilaukkuani kantamaan näyttääkseen, mistä sähkövaunu lähtee asemalle. Koko Marienbad makaa vielä, esplanaadipenkillä istuu vain nuori, silmälasipäinen, katolinen pappi, joka myös väijyy ensimmäistä sähkövaunua. Tekisi mieli suosittaa hänelle suomalaista "Laitakaupungin pappia". Jostakin ilmestyy nuori pari ja me nousemme kaikki vaunuun ja olemme juhlallisen äänettömät niinkuin varhaisena aamuna sopii. Aurinko heittelee suloisia säteitään bulevardien jättiläispuihin ja korkeisiin hotelleihin, josta muuan kantaa nimeä Morgenstern – Aamutähti. Sääli luopua Maijansaunasta näin pikipäiseltä piipahdukselta, vaan muu ei auta.

Pikakäynti Pilsenin Škodatehtailla

Grand Hotell Waldekista neuvotaan matkailija kohteliaasti sinnepäin, missä maailmankuulut konetehtaat sijaitsevat. Sivuutan runoilija Tyl'in kauniin, marmorinvalkean muistopatsaan. Johtokunnan rakennukselle päästyä ojennan ovenvartijalle tšekinkielisen suosituskirjeen:

Generální konsulat Finska dovoluje si timto představiti pana Ilmari Kianto z Helsingforsa vnitajičiho finského spisovatele a žurnalistu...

Vahtimestari noutaa minut hissillä ylös ja pyytää odottamaan pääjohtajaa komeassa huoneessa, jonka akkunoista avautuu näköala tehtaillepäin. Kun herrojen odotus käy pitkäksi, asetan käsikamerani avatun akkunan laudalle ja nappaan kuvan. "Sieppaan edes tuon savupiipun" ajattelee turisti.

Vihdoin ilmestyy kolme herraa, joista yksi on päätirehtööri. Ovat sangen kohteliaita, minä pyydän anteeksi, että puhun huonosti saksaa. Päätirehtööri ojentaa vieraille heti muistoksi muhkean Škoda-albumin, josta ainakin näen mistä tehtaitten nimi johtuu (perustaja-insinööri Emil Ritter von Š k o d a). Eräs tarkastaja-insinööri Hromádko alkaa kysellä maansa lähettilästä Suomessa, konsulia ja insinööriä Hodekia, pyytäen viemään sille miehelle henkilökohtaiset terveiset.

Päätirehtööri, kun kuulee, että venäjänkieleni luistaa parhaiten, toimittaa turistille oppaaksi venäläissyntyisen mekaniikko-insinööriin. Tuossa hän jo tulla hippaseekin hilpeänä, hiukan läähättäen: Basile Zamiatkine, ja minä nauran partaani: "Reissupoika, nyt olet insinöörien valtakunnassa, heitä kihisee kuin muurahaisia, öllötä olevinasi ja pidä kielesi keskellä suuta, niin kaikki käy hyvin!" Muut herrat sitten poistuvat ja minä jään insinööri Zamiatkinen seuraan. Hänellä on vallan korkea käsitys muukalaisesta:

– Tietysti tekin olette insinööri?

– En – valitettavasti! (niin, miksi en voisi olla?)

Minusta tuntuu kuin Zamiatkinen ei oikein ottaisi uskoakseen, että voin olla muuta kuin insinööri ja lisäksi koneinsinööri, miksikäs muuten haluaisin nähdä näitä tehtaita? (Haluanko minä? minuthan on pantu haluamaan!)

Me hyökkäämme alas poikki kadun – sisään tehtaiden portista...

Tottapuhuen minusta kaikki tehtaot ovat sulamattomia suureita, jonka vuoksi tarvitaan nokkani eteen aivan erikoisia ennätyksiä ennen kuin minä hämmästyin. Ja minun täytyy sanoani, että nyt hämmästyin, tulin hämmästyksellä lyödyksi. Škoda-tehtaot eivät olleetkaan mitään nappulavapriikeja – ne loivat insinöörinteron jättiläisluomia. Mitkä palat! Mitkä pitkänpitkät hallit! Mitkä kattojen korkeudet ja työsalien avaruudet! Valimojen vallit! Tuhat hyrisevää hyrrää! Satatuhatta sarvea! Miljoona mekaanista voimaa ja vipua! Mikä hihnojen huiske! Mikä turbiinien tuiske, mikä raudan rapina ja teräskankien kapina! Mitkä möhkäleet metallimassaa, jotka masina murskaa! Mikä helske ja hilske, moukarien molske! Naputus ja niittaus! Pauhu ja kauhu. Satatuhatta tulikärpistä ilmassa! Legioona paholaista hiilihankoineen kärventämässä rautarumilaita kuin mammutin ruhoa! Mokomia materian kidutustemppeleitä on tuskin Luciferilla Gehennassa!

– Velikoljepno! huudahdan minä haltioituneena.

– Tak iimenno! Smatriitte ještsoo! huutelee insinööri selitelle seikkoja ja viittoillen käsillään. Ja me riennämme läpi noiden jättiläispajojen, joissa tehdään kaikkea, mitä nyky maailma tarvitsee.

– Täällä tehdään mitä ikinänsä maailman valtakunnat tilaavat. Rautateitä vetureineen, vaunuineen, maanviljelyskoneita, tehtaitten tarvikkeita, kokonaisia tehtaitakin...

– Tehdäänkö tykkejäkin?

– Silentium! Tämä ei ole Krupp.

Ja taas riennämme läpi tömisevän konekasarmien, joissa työmiehet, erikoistaiturit, johtajat ja nokiset insinöörit itse kukin rauhallisesti, voimakkaasti ja määrätietoisesti työskentelevät.

Aniharvoin he kääntävät edes päätään meitä tyhjäntoimittajia kohden, he ovat niin kiinni töissään kuin kärpäset tervassa. Suurenmoista noin molekyylinä tuntea olevansa rengas maailmankehityksen ketjussa!

Väliin meidän kylkemme hipoo hirvittäviä paikkoja, kuljemme kuni tulimeren kaltaita ja jos yksikin tulialto loiskahtaisi varpaillemme, olisimme kuoleman omat. Siellä kihisee tulisia vellejä, porisee tulenkarvaisia puuropatoja... Kova teräs on muutettu pehmeäksi liemeksi, rauta sulatettu taikinaksi ja nyt tuosta taikinasta parhaillaan leivotaan vaikka minkälaisia rinkeleitä. Jättiläispihdit ilmestyvät ilmasta, koppaavat kiinni hehkuvan jättiläisrattaan, heijaavat sen valimosta sorviin – tulinen rengas pyörii kuin planeeta ja Jumalan sormi (insinööritaidon nero) raapii siitä kaiken liian pois, se silenee ja supistuu muutamassa silmänräpäyksessä – valmis.

– Kuinkahan kuuma on se helvetti, joka kaikki nämä massat sulattaa? kysyn minä tyhmänä.

Ja insinööri selittää: Malmirauta sulatetaan 1300–1700 asteen kuumuudessa, teräs 1400:n asteen hehkussa.

Minä tuijotan kirpoileviin säkeniin ja väistyn peloittavan hohteen tieltä, olen näkevinäni kokonaisia aurinkoja silmäini edessä. Mitkä painostuskojeet ja moukarit! 1500:n tonnin paino putoaa pienen rattaan päälle! Kiinnostavaa nähdä paksun, pienen ratasmöhkäleen monen koneen läpikäyneenä laajenevan jättiläisluureksi rattaaksi. Joka paikassa vaanivat pirun pihdit, kotkan koukkukynnet, vivut ja vintturit.

– Kuinka paljon täällä oikeastaan on näitä mekaanisen työn riemusaleja? kyselee vieras, kun opas yhä häntä kiidättää hallista halliin.

– Työpajoja on 28.

– Kuinka paljon työmiehiä?

– 11.000.

– Juovatko tehtaitten työmiehet?

– Ei ole aikaa! hymähtää insinööri.

Hän lisää, että sunnuntaisin ne kyllä juoskentelevat olutta, toisinaan 8 litraa pekkaa-päälle.

– Saanko napata kuvan työmiesryhmästä?

– Valokuvaileminen meillä on ankarasti kielletty!

"Peijakas!" ajattelin minä. "Miksi kysyinkään? Olisin vain näpähyttänyt, niin ei kai apparaatiani olisi konfiskeerattu. Kunnioitan järjestystä."

– Käykö täällä paljon vierasmaalaisia?

– Totta kai, mutta teidän maastanne ei juuri milloinkaan...

Minua hävetti. Mikseivät meidän koneherrat käy tutkimusretkillä Pilsenissä?

– Sanokaa vain terveisiä suomalaisille insinööreille, että kyllä tänne sopii tulla!

– Kyllä minä sanon... Ja me astuimme ulos Škodatehtaitten porteista ja palasimme päivänpaisteiseen maailmaan. Insinööri Zamiatkine käväisi vaihtamassa pölyisen arkipukunsa ja johtokunnan porrasten edustalta kiidätti kiiltävä auto meidät Grand Hotell Waldekiin, jossa opas tarjosi opastettavalleen komean päivällisen hyvin kohtuullisten juomain kanssa.

– Škodan malja!

– Ja nyt Pilsenin oluttehtaita ihmettelemään!

Insinööri Zamiatkine, kerran vauhtiin päästyään, tahtoi näyttää nekin ja minä olin hänelle kovin kiitollinen. Mutta kun kovassa iltapäivähelteessä saavuimme sinne, olivat piivo-fabriikin portit jo visusti suljetut. Lauantai-ilta näet. Kunniakonsulin toinen suosituskirje oli mennyt huut-hukkaan...

Reissupojan unennäkö Pilsenin oluttehtaista

Päivän helle oli hirvittävän herpaiseva. Insinööri Z:sta erottuani oli minun ihan mahdotonta vastustaa painajaista, joka paiskasi miehen seljälleen Grand Hotellin hyllyville patjoille.

Škoda-tehtaitten turbiinit humisivat vielä korvissani. Yht'äkkiä vaivuun uneen ja näkemättä jääneistä Pilsenin oluttehtaista näytettiin reissupojalle seuraavankaltaiset elokuvat:

Kilometrin korkuinen jättiläistuulimylly, jonka siivet viipottavat 300 metrin pituisina, seisoo korkealla vuorella. Siipien humina kuin orkaanin pauhu. Jyväjunat syöksevät suoraan myllynkurkusta sisään. Koipiaan heilutellen istuu johtokunta tuutin eli viljaviemäriin reunalla ja merkitsee vastakirjaan, montako tuhatta sadankilon säkkiä minuutissa kaadetaan tuuttiin. Myllyn pohjakerroksessa törröttää jättiläissäkki, joka alituisesti, alituisesti täyttyy maltailla. Mallasäkin pohjassa on 10 metrin läpimittainen "pieni reikä", josta mallas sohisten valuu suoraan Plzenkoskeen, joka pauhaten kuin Niagara syöksee alas pieksäen maltaat pahanpäiväiseksi mäskiksi. Verrattain lyhyt Plzen laskee jyrkästi 10 kilometrin pituiseen soikeaan Mäskijärveen (saksaksi Maischese, tšekkoslovakiksi Plz Mlz Řňč), jonka pohja ja laidat ovat vahvinta kristalliporsliinia. Tässä jättiläiskaukalossa mallasmäski saa sitten hapata – 5 vuotta – ennenkuin se sakeana, muikeana ja löyhkäävänä, mutta maailman makeimpana puurona päästetään alas Kiirasjokea "Viimeisen Hapatuksen Allikkoon". Tämän meren rannalla kyyköttävät kaikki Tšekkoslovakian kemialliset insinöörit, pienet pumput käsissään, ja pumppaavat nesteestä pois kaikki vahingollisimmat myrkyt. Senjälkeen avataan – torviorkesterin soitolla – nuo valtavat bierbarrikaadi-sulut ja koko meri syöksyy iloisesti

pärskyen alas 7 kilometriä pitkää niin nimitettyä Kirkastuksen köngästä, jonka pohjassa toimivat imulaitokset lopullisesti kirkastavat ja klaaraavat veden sekä antavat sille omituisen ruskeanvivahtavan värin. Herrat insinöörit laskea hurauttavat lopuksi tukkilautalla alas köngästä lakaisten pitkävartisilla kanteleenkieliluudilla rannat putipuhutiksi. Nyt ollaan siinä viimeisessä järvestä, jota saksaksi sanotaan Rausch (tšekkoslovakiksi Pšžčl t.m.s.). Olut on vihdoinkin valmis! Entäs sitten? Rausch-Pšžčl järven rannalla pyörii jättiläistuulimoottori, joka betoonilla pohjattua sementtiränniä myöten nostaa oluen jättiläistynnyriin, joka seisoo kuin suuri moskeija kalliolla. Loppumenetelmä on helppo arvata. Ilmapaineen avulla pitkin miljoonaa kumislangia lirisee olut Sokol-tyttöjen pitelempiin pulloihin, jotka valtakunta ja sitten koko ihmiskunta sieppaa ja myy maailman markkinoille. Pilsner Urquelle – Pivoo Plzen, jota Rooman Paavi ynnä me kaikki muut nautitsemme!

(S. 299–301)

Erinäisiä mielialoja

Heinäkuun 27. päivä.

Junani läksi 3.50. Olen matkalla Brnohon (Brynniin), Määrin pääkaupunkiin. Sataa vettä, ukkonen jyriisee, salamet leimuavat. Juna syöksee monta monituista kertaa päistikkaa vuoren sisään ja tunnelin pilkkopimeys antaa hassua vaihtelua. Mistäpä ottaisi tunnelitoverin? Sattuu ikävää matkaseuraa, kuten melkein aina, kun ihminen on I luokassa. Junan akkunasta katselen kauniisti kaartuvia viljapeltoja. Näen paljon hevosia, härkiä ja hanhia. Siipikarja – eikös se olekin länsislaavilaiseen maalaisluontoon kytketty iankaikkinen ilmestys: Reymontin "Talonpojatkin" vilisevät hanhia, mikä joskus pohjoismaalaisen mielestä antaa taideteokselle "hanhimaisen" sävyn.

Iltapimeässä saavun Brnohon ja saan mukavan huoneen Grand-Hotellissa – kuinka ihana, leveä sänky, johon mies mahtuisi koko perheineen. Mitähän lienevät nämä määriläiset? Ei kukaan johdattanut huoneeseeni, sain vain avaimen kouraani. Enköhan avaa käsilaukkuani ja ota pientä napausta brandypullostani? Eläköön kauppa- ja meriliike! Laskeutukaamme häntä pystyssä speisesaliin ja tilatkaamme siansinkkua, butterbrotia ynnä rockfooria. Und ein grosses, helles. Merkillisiä epputyyppejä ympärillä. Kellarimestari hyvin syötetty ja sangen humoristinen olento.

– Pannaanko liiat siankinkut pakettiin? Koska herra kuuluu huomenna hurauttavan Blanskoon, niin natusteleepas siellä loput...

– Wann geht der der Zug nach Blansko ab? kysyn minä totisena.

– Um sieben und vierzig morgens, mein Herr.

Kiipeän takaisin numerooni. Mahtaako rouva P. saapua huomenna perässäni? Oli vähän puhetta, että paineltais yhdessä Blanskon grottia katsomaan. Mutta koska karjalaiseen naiseen ei voine luottaa, niin lähdin yksin jo varhain aamulla. Mitähän ihmettä minunnäköisellä miehellä on tekemistä noiden luolien kanssa? (Huomaan nyt vasta.)

Vaan koska luolat kerran ovat olemassa ja minä myös – ja koska esivanhempani jotenkin varmasti ovat olleet luolaihmiä, niin... Quod erat demonstrandum.

Oh sinä Määrin pääkaupungin pramea perhesänky, jossa voi nukkua vaikka poikittain!

Päivä pyhitetty Blanskon luolille

Häntä pystyssä, vaikka vettäkin vihmoo! Aamu on savenharmaja. Junalla Blanskoon. Linja-autolla luolien suulle... Satakunta muuta turistia. Tšekkejä, tšik-tšekkejä, mitä lienevät? Silmälasipäisiä koulutyttöjä. Epämääräisiä puolivillaisia herroja. Pari tusinaa tantteja. Se on tietysti tämän viheliäisen ilman syy – iloiset ihmiset pysyttelevät poissa. Pahat ihmiset vain, kuten minä, ilkeävät olla liikkeessä. Täytyy tyytyä omaansa.

Mitäpä haittaa vesisade sitä, joka pistää päänsä maan alle?

Lunastamme pääsyliput, jätämme sateenvarjomme ja keppimme maan päälle ja lähdemme pitkänä jonona vuoren sisään. Vuoroin alas portaita, vuoroin ylös, vuoroin tasapinnassa, mutta aina vuori päin päällä. Jo ensimmäisessä luolaryhmässä on 550 porrasta. Luola-opas, tärkeä herra, kulkee edellä sytytellen sähkölamppuja. Minä kuljin jo Puolassa suolavuoren sisällä – nyt kuljen kalkkikivi- ja tippukivikallioiden alla. Suolakaivoksen särmät ja syvennykset olivat ihmiskäden työtä – tässä ilmenevät edessäni Luojan sormien ihmeelliset jäljet. Määrin maanalaiset koridorit, hallit, konttorit, juhlasalit ja kirkot ovat tuhatvuotisen, ihmisille tuntemattoman suurmestarin taiteilijatyötä. Heti kun sukellan näihin luoliin, muistan koululatinasta geoloogisen säkeen: Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo: Pisara kallion kalvaa, ei kovaa, vaan tiheesti tippuin. Ja tässä sen nyt näen: tässä ei ole taltoilla taottu, ei moukareilla moukuteltu, vaan satoja ja tuhansia vuosia tipuskelevat pisarat ovat hivuttaneet hissukseen kiveä ja seuraus on ollut valtava. On aukeillut kuni aarraittoja vuoren sisään, ourunut onkaloita ja kaivautunut kuiluja. Miljoonat pisarat massaksi kokoontuneina ovat syövyttäneet syvennyksiä, erillisinä tippuen ovat ne sorvanneet patsaita ja pyramiideja, mutta kaikista enin piikkejä ja puikkoja, jotka töröttävät sekä pohjalla että riippuvat katossa. Stalaktiitti-piikit eivät ole mitään jääpuikkoja, jotka helisten katkeavat, nämä ovat kuin

metallia, jotka vuoroin prameilevat paksuina pylväinä, vuoroin keimailevat hienoina, pitkinä oljenkorsina. Ne ovat kaikki kuin vesivaa'alla täsmälleen kohtisuoraan asetettuja, mikään "kallellinen torni" ei voi luolamaailmassa tulla kysymykseen.

Kun en ymmärtänyt tšekinkieltä, jolla opas aina määrätyn matkan päässä juhlasaarnansa piti, jäi minulta koko luolahistoria tajuamatta, sattui sentään joskus, että asia tulkittiin saksaksikin, jota en sitäkään tarpeeksi ymmärtänyt. Minua suorastaan hermostuttivat nuo suurenmoiset selitykset, joita turisteille deklamoitiin, niissä oli varmasti liian paljon papukaijan fraaseja, luola-oppaat olivat myös ikäänkuin saaneet viisauden pisaroita päähänsä ja muuttuneet maanalaisiksi professoreiksi, joita kävi kuivaksi kuunnella. Olisin tahtonut kulkea näissä luolissa joko ypöyksin tai maanpäällisen kaunottaren kanssa ääneti ihmetellen, mitä silmä näki ja korva kuuli – silloin olisi oppaani muuttunut prinsessaksi, luola satulinnaksi ja minä itse harhailevaksi Odysseukseksi.

Luolien ilmenemykset olivat tšekkiläisessä mielikuvituksessa saaneet määrätyn nimityksensä, siellä osoitettiin sormella esimerkiksi "vanhaa kirkonvartijaa", joka tosiaankaan ei ollut eilisen päivän lapsi, vartijan iäksi näet laskettiin 3700 vuotta. Yhdestä luolaryhmästä päästyä siirryimme toiseen, väliin ajoimme autoilla ja söimme päivällisenkin jossain turistiravintolassa, lopuksi saavuimme kauneuksistaan kuuluisimman luolan suulle. Sinne ei enää mentykään jalan kävelemällä, kuten edellisiin luoliin, vaan turistit istahtivat ruuhten tapaisiin veneisiin ja nyt lähdettiin varovaisesti meloskelle pitkän jokea, joka virtasi vuoren sisästä. Tätä luonnonihmettä en tosiaan ollut uskonut ennen kuin senkin näin. Hämärä siellä oli ja toisinaan riippui kallioinen katto niin matalalla, että venemestari huusi: "Hei herra, varokaa päätänne!" Joki oli eri paikoissa eri syvä, toisinaan hyvinkin syvä, kymmeniä metrejä. Se oli tosiaankin kaameahko manalan virta, Styx, jota pitkin ja jonka poikki Charon lautturi kuljetti meitä kuolevaisia, mutta ei vielä loppuun kuolleita. Yli puolen kilometriä me soutelimme vuoren alla, kunnes nousimme rannalle ja nyt mentiin grottien pyhäkköön: Masaryk-saliin, kuten sitä, tasavallan ensimmäistä presidenttiä jumaloiden, on ruvettu nimittämään. Siellä rehoittaa luolakulttuurin renessanssi, vaikkei ihmiskäsi sinne paljon ole koskenut, näemme siellä ikäänkuin pienoisheijastuksen koko Tšekkoslovakian historiasta: tuossa kohoaa Huss-patsas, tuossa on Tyn-kirkko, tuossa kuninkaitten linna, tuossa Kaarlen silta Moldaun yli jne. Siellä keksii silmä sanoin selittämättömiä aarteita ja kristallikoruja ja luojaties eikö siellä liene koko maanpäällinen fauna stalaktiittikiveksi jähmettyneenä: tuossa on karhunkynsi, tuossa vilahtaa elefantin korvat. Tuota kuviota sanotaan joulukuuseksi, tuossa stalaktiitti-korressa istuu kuin perhonen. Jos lyö puukalikalla

ohuempiin pylväisiin, syntyy soitannollisia ääniä. Kaunis on Masaryk-luola! Mutta vielä ihmeellisemmät ja kauniimmat kuin nämä Määrin Karstin luolat kuuluvat olevan Slovakian maanalaiset labyrintit. Minulle riittää jo Blansko.

Palasimme linja-autoilla asemalle ja jonkin tunnin päästä tuli juna, joka vei meidät Brnohon.

Päätän matkustaa Prahaan vielä tänä yönä ja nukkua junassa – leveinkään hotellisänky ei saa yksinäistä houkutelluksi. Mitä yleensäkin enää tehnen ulkomailla? Finanssit tuoksahtavat murheellisilta... Näissä mielialoissa menen ainoalle kävelylle Brnossa eli Brynnissä. Kas! Pelastusarmeija pitää parhaillaan jumalanpalvelusta taivas-alla. Tunkeudun joukkoon ja kuuntelen puheita ja lauluja mielenliikutuksella. Heillä on hanurin tapainen soittokone, pyhitetty torikokouksiin. Minä rakastan pelastusarmeijaa, se on ihmisen sisäisen hädän tulkki. Ei paljon puutu, etten orpouteni tunnelmissa helly kyyneliin kuunnellessa sielunpalosotilaiden vilkkaita todistuksia. Varsinkin yksi työstä minua miellyttää. Jumalankiitos ettei hän suinkaan tiedä olevansa niin miellyttävä. Panen rahankin heidän kolehtiinsa. Jos ei jo olisi hämärä, valokuvaisin tuon knääkän, joka on "niin iloinen, niin iloinen Jeesuksessa". Minä kadehdin jokaista pelastusarmeijalaista, jolla on nöyrä mieli maailman pilkan edessä, mutta ylpeä usko näkymättömiin pyhiin. Eivätkö sellaiset ole maailman hengellinen suola ja sokuri? Pelastusarmeijassa yhtyy rakkaudenuskonto, elämänilon musiikki ja teatterinäyttelytaide. Lisäksi käytännöllinen järki. Siellä ei harrasteta "paksua pitkäpiimää". Pelastusarmeijalaisilla on ikuinen helluntai. He ovat täynnänsä "makiata viinaa"... He ovat XX:nneen vuosisadan kulttuurin telttamustalaisia, jotka vaeltavat halki maapallon laulaen lohduitusta ja tuskaa kylille ja kaupungeille.

Kuljeskelen pitkin Brnon katuja. Suuri kaupunki tämäkin – neljännesmiljoonaa asukasta. Mitä kaikkia tehtaita edustaneekaan Brno, jonka kauppa-akkunat vilisevät täynnä mitä houkuttelevinta tavaraa (jos Dolly Pylkkänen olisi mukanani, tulisimme hulluiksi). Minulle tulee karvas vesi suuhun ja pakenen takaisin Grandiin. Syön omeletin avarassa ruokasalissa, joka on kuin kirkko. Blanskon luolia tuskin enää muistankaan. Ikävissäni viskelen vimmatusti postikuvakortteja kaukaiseen kotimaahani. Onkohan kukaan muu pohjoismaalainen sinä ilmoisna ikänä singonnut niin paljon postia kuin eräs reissupoika?... Adieu, adieu du wunderschöne Brno! Nyt lähdän asemalle, jonka odotussalitkin ovat kauniit. Kaikkialla väriloistoa ja muhkeutta. Kaunis maa tämä Moravia! Sieppaan matkalukemisiksi paikallisen kuvalehden. Lehden nimi on Moravanka – List pani a divek (Moraviatar – Lehti naisille ja

tyttöille). Lehdessä on kirjoitus moraviatšekin kielellä, josta arvoisa loukija näkee, kuinka paljon pilkkuja ja krukseja tšekäläisiin kirjaimiin tarvitaan.

*Svěží jak květina
Sladší než malina,
V oči ji zříte dva rarášky.
Kdo je to? Hádejte čtenářky!*

Taas Prahassa

Heinäkuun 29. päivä 1926.

Jo kolmannen kerran saavun kultaiseen pääkaupunkiin. Kello on vasta 5 aamulla, en pääse hotelliin näin varhain. Edustusravintolassa juon kahvit 6:lta. Harhailen Hussin kujaa ja pistäydyn komeaan kirkkoon. Kello on vasta 7. Mikä hiljaisuus, mikä hartaus! Siellä on polvistuneita ihmisiä. Kullanhohto joka sopessa. Alttarilla paistattaa selkäristiänsä lumivalkoiseen messukasukkaan pukeutunut pappi. Salaperäinen kuoro laulaa. Liturgiaa säestää ihmeellinen musikaalinen kellojen kilinä tai lieneekö viinimaljojen helinää. Pääoven vieressä seisoo pyhä patsas: Vapahtajan äiti ottamassa syliinsä Poikansa ruumiin, jonka kylki on puhkaistu – kaikki luonnollisessa koossa. Mitä uskonnöyriä kansalaisia täällä Bohemiassa! Olisivatkohan suomalaiset samanlaisia, jos paavinoppi olisi säilynyt? Kuka takaa, että Lutherin oppi oli Suomen kansalle oikea resepti?

Heinäkuun 30. päivä.

Harhailemme Dolly P:n kanssa korkeuksissa, kiipeämme "Eiffeltorniin". Kultainen Praha siintää sinisessä auteressa, tuolta näkyy Sokol-kenttä... Aterioimme Ukkossateella kauniissa Hasenbergissa... Nicht, nicht, ei mikään enää maistu. Reissupoika joutaa kotimaahansa heti kun paluutiketti saapuu.

Illan vesisateessa Vačlavskélla ikävöivä silmä turhaan etsii tuttua haamua... Päiväkirjani, sinä epäluuloinen virnistelijä! Miksi et saata uskoa, että reissupoika pohjaltaan sentään on sangen uskollinen sielu, joka ei hevillä antaudu uusiin tuttavuuksiin?

Heinäkuun 31 päivä.

Kuukausi loppuu, rahat myös. Dolly Pylkkänen tietää, mihin ne tänään ovat menneet. Mutta se, että vasta tänä viimeisenä päivänä keksimme kunniallisen Weinstuben vastapäätä

Hauptpostia, ei tehnyt suurtakaan lovea lompakkoon. Siellä saa ihminen neljällä kruunulla sopivan annoksen samannimistä viiniä kuin mitä nimeä eräs tunnettu reissupoika kantaa. Dolly on tänään ollut hyvin kiltti tyttö – kuljettanut kauniiseen asuntoonsa takkusten taa ja pitänyt reissupoikaa kuin piispaa pappilassa.

Mistä tuulee? kysyy utelias lukija. Suoraan etelästä, vastaa kronika. Polskatiketti on saapunut ja pian poika porhaltaa pohjoista kohti. Vielä tänä iltana! ... Dolly Pylkkänen sanoo: – Lähtisit Pärliinin kautta, kun miekin pian reissaan sen vanahan äitimuorini luo sille Käksalameen... mie esittäisin sulle rouva Laaksonlirinän ynnä kaikki Friedrichstrassen maalatut nuket...

– Mutta Dolly kulta, vastaan minä, – mitä sinä minusta oikein ajatteletkaan? Ne Rietrikinkujan saksalaistyöthän kuuluvat hyppivän ihan silimille.

Dolly Pylkkänen, jonka kanssa olemme valikoineet pitsipaidat ja jamputtimet, seurasi kavaljeeriansa Hotel Imperialiin. Nyt ovat moraalilait Tšekkoslovakiassa sellaiset, että ensiluokan hotelliin ei päiväsaikaan sovi tuoda naista – se luetaan muka synniksi. Dolly ei tätä asiaa ymmärtänyt enkä minäkään. Tapahtui siis, että kun hissi par'aikaa kiidätti herrasväkeä kuudenteen kerrokseen, se samalla pudota poksahutettiin alas ja portieeri rypisti kulmiaan huomauttaen: – Nicht mit Damen, mein Herr! Silloin Suomen poika suuttui ja Dolly häpesi – tyttö parka, jota ei kukaan Prahassa ollut pussannut. Dolly oli oikein kaunis seistessään siinä korvat ja posket tulipunaisina. "Kyllä mie saatan mennä poisikin", hän mutisi surkeasti. Mutta herra kavaljeeri ja maanmies alkoi pitää voimapuhetta Imperialin kultakaluunaiselle porttikeisarille:

– Tiedättekö te senkin kerettiläinen – tai olkaa vaikka Hussin pikkuserkun jälkeläinen – kuka tämä nainen on? Sitä ei porttikeisari tietystikään tietänyt.

– Joo! huusi neiti Pylkkäsen kavaljeeri kuin mikä Tiituksen Kenonen. – Tämä on hänen ylhäisyytensä Suomen kunniakonsulin viimeinen sihteeri Lützowan kadun varrelta, Fräulein Dolly Py'lche'n'en' ja kuka ikinä tahtoo matkustaa Helsingin maailmankongressiin, sen täytyy saada armollinen katse juuri tältä neidiltä, muuten Finska poliisi vie putkaan.

Paljon muutakin tuo kauhtunut kavaljeeri saksansi. Hän voitti tarkoituksensa. Porttikeisari kauhistui valtioviisaasti varoen enempää suututtamasta miestä, jonka rinnassa riippui karhun hammas ja housunkupeessa Kauhavan puukko, ja katso: hän antoi leveän merkin kämmenellään hissipojalle:

– Nosta tuo herrasväki himmeliin ja siunaa itsesi!

Hissi hinasi herrasväen kuudenteen kerrokseen ja herrasväki lymysi numeroon. Boksiin päästyään Dolly neiti lyyhistyi äärimmäiseen nurkkaan, pyrskähti itkuun ja loihe lausumaan: – He luulivat siis minua huonoksi ihmiseksi!

Mutta kavaljeeri, joka heti numeroon tultua oli kiiruhtanut järjestämään vulkaanifiiberiänsä, lohdutti siveätä Dollya raamatunlauseella:

– Anna heille anteeksi, sillä he eivät tiedä, mitä he tekevät.

Toinen järisyttävä kohtaus sattui, kun poislähtevä herra painoi nappulaa ja huonetyttö, siveä Serafiina, kurkisti sisään. Serafiina ihan kalpeni kuin palttina: "Herralla on naikkonen numerossaan?" Ja Dolly samoin tirkisti kysyväisesti komeaan Serafiinaan –? Näin nämä kaksi mallikelpoista naista siis mönsträsivät toinen-toistaan ajatellen mahdottomia.

– Serafiina! änkytti herra, minä lähden nyt pois tästä Tšekkoslovakian valtakunnasta... Danke bestens... tässä olisi vähän hansikasrahaa...

Mutta Serafiina, hurskaan Hussin siskon jälkeläinen, ei osannut enää töpsähyttää kaunista bošeansa, vaan riensi häveten pois – eikä mies saanut häntä edes sevätä, mikä jäähyväissuhteissa hänen mielestään ehdottomasti kuuluu protestanttiseen maailmankatsomukseen.

Matkamiesten ero Hotel Imperialista oli kaikin puolin traagillinen. Vesisateessa hän Dollyn kanssa juoksi raahaten kolleja ohikiitävään sähkövaunuun, ja koko "keisarillinen" hotelli mällisteli heidän päällensä. Tietysti Dolly lähti saattamaan maanmiestänsä asemalle, ja he olivat päättäneet viettää viimeiset hetket yhdessä... Junan lähtöön oli runsaasti aikaa, matkamiehelle oli se aika oikein ilmoitettu, mutta niin kuin lentokoneessa, joka putoaa, on salaperäinen moottorivika, niin saattaa joskus käydä hullusti ihmisenkin, joka koettaa panna korvansa taa, mitä junan lähdöstä vieraalla kielellä sanotaan.

Reissupojalle käy hullusti

Päiväkirjani, suo anteeksi, mutta sinun kuultesi korian sen tuhannen nuuskaksi saksankielen laskusanat! Tosin vain nämä kaksi: fünfzehn ja fünfzig.

Kotimatalle lähtö oli pannut minut ajattelemaan suomeksi, minä käänsin fünfzehn'in sananmukaisesti: viisi-kymmenen, siis viisikymmentä muka. Minulle oli sanottu, että pikajuna lähtee zehn und fünfzehn – se muodostui ajatuksissani siis numeroiksi 10.50, vaikka se itse asiassa on 10.15. Sallitteko, niin selitän tapahtuman. Istuimme Dolly Pylkkäsen kanssa kaikessa rauhassa suuressa ravintolasalissa ja nautimme viimeistä toveriateriaa. Olin sanonut Dollylle, että pikajuna lähtee 10.50, mutta olin sen tulkinnut hänelle suomeksi. Jos olisin

sanonut saksaksi, niin Dolly heti olisi karsinut oksat pois, sillä hän on näppärä kielikko (koska hän on syntyisin Kolppanasta). Se, että Dolly lupasi saattaa minut junaan, vaikutti etten vaatinut kantajaa, jota muuten tänä iltana olikin mahdoton saada – oli hirveä matkustajatulva. Jos olisin löytänyt kantajan ajoissa, niin kantaja olisi saanut minut järkiini.

– Paljonko kello on? kysyi siis Dolly vihdoin.

– 10.25, vastasin minä.

– Ja sinun junasi lähtee...?

– 10.50! vastasin minä pahaa aavistamatta.

Retuutimme kollini ulos ravintolasta ja menimme korkeamman luokan odotussaliin.

Ihmettelimme, kuinka siellä ei ollut muita matkustajia, sali oli autio ja tyhjä.

Dolly meni kysymään ja palasi samassa kuin puulla päähän lyöty:

– Pikajuna on mennyt 10.15.

– Pitkän pitkät perrr... ke...! Suo anteeksi, että kiroan.

Ymmärsin silmänräpäyksessä yskän: zehn und fünfzehn ist nicht zehn und fünfzig!

– Voi, voi, voi! vaikeroi Dolly Pylkkänen, miksi et käskenyt minun kysyä, milloin pikajuna lähtee?

Siinä me istuimme tyhmistyneinä ja hiukan ärtyisinä ja annoimme piskuisia letkauksia toinen toisillemme – me kaksi, Dolly ja minä – me, jotka olimme yhdessä valikoineet pitsipöksyjä ja prodeeripaitoja – kaksi uskollista ystävää vieraalla maalla.

– Ja milloin seuraava pikajuna lähtee? huudamme Dollyn kanssa kaksiäänisesti?

– Huomenna samaan aikaan illalla 10.15.

– Piru vieköön teidän pikajunanne! toimitan minä suomeksi, vaikka piru sen jo on aikaa vienyt. – Eikö siis pääse muulla junalla Puolaan päin?

– Aamujunalla, hyvä herra, mutta välillä saatte odottaa...

– Aamujunalla minä lähden! sanon minä päättävästi aavistamatta mitä sekin taas sisältää.

Mutta nyt seuraa kaikista kiusallisista kysymys: mihin tänne yöksi? Sillä hävettää palata Imperiaaliin – siellä irvistettäisiin.

Kello on jo 11, pimeä yö on alkanut ja vettä sataa taivaan täydeltä.

– Dolly, onko sinulla konsulaatin avaimet taskussa?

Dolly riepu oli saada halvauksen: vai sinne – paperien sekaan – hänellä ei ollut oikeutta – ja sitä paitsi – avaimet eivät olleet mukana.

Syöksyimme pilkkopimeälle kadulle vesisateessa etsimään yösiijaa eräälle herralle, joka oli myöhästynyt pikajunasta.

– Dolly kulta, visersin minä, näethän, että kohtalo pakottaa meidät yhteen myötä- ja vastoinkäymisissä... Mitenkähän olisi, jos...?

Mutta Dolly Pylkkänen raivosi pimeydessä ja vesisateessa: – Minun uusi hattuni kastuu!

– Anna kastua!

– Se ei saa kastua!

– Voi teitä naisia, nauroin minä, minkälaiset hatutkin teillä on, kun ne eivät kestä vesisadetta? Tuota noin, miksi et ottanut vanhaa hattua

– Mutta sinun, sinun (riivatun) tähdenhän juuri otin tämän uuden hatun! saarnasi Dolly itkunsekaisella äänellä. – Kunnioituksesta sinua kohtaan!

– Rakas Dolly – totisesti en olisi huomannut erotusta. Eihän tämä hattu pue sinua vähääkään hullummasti kuin vanhakaan.

(Se oli olevinaan kohteliaisuus kavaljeerin puolelta.)

– Mutta uusi hattu on varjeltava! huusi Dolly koko kadun täydeltä ja pisti hattunsa kainaloonsa kuin kanan, jota koira on repinyt.

Minun kävi surku Dollya – minä unhoitin oman pettymykseni ja viskasin Dollylle impregneeratun englantilaisen päällystakkini. Pikku Dolly näytti oikein nätiltä, kun hän siinä pyristeli pitkin rapakoita ja paineli hattua rintaansa vasten.

– Missä on lähin hotelli?

– Tuolla, tuolla!

Mutta vesisateessa emme me sitä huomanneet. Koko maailma oli yhtenä vesiloiskeena ja poliisitkin pakenemassa. Tuossa oli toinen hotelli. – Onko huonetta? – Alles besetzt! Herrajumala! – Herrasväki voi kysyä Palace-hotellista. – Luulikohan portieeri meitä vastakihlatuksi pariksi? kysyin minä taas vesisateeseen tultua.

Dolly naukui vastaukseksi. Vihdoin pääsimme vettävaluvina Palace-hotellin sisäänkäytävään.

– Jahah, kahden hengen huone! sanoi portieeri kohteliaasti ja asianymmärtävästi. – On meillä, on, on...

Dolly Pylkkäselle tuli kova hätä ja hän pani parasta saksansa selittäessään, että:

– Ein Zimmer mit einem Bett! Für diesen Herrn nur!

– Ach so! sanoi portiaari.

Ja minä lisäsin huonommalla saksallani.

– Morsiameni nimittäin ei jää tänne. Emme ole... kuule Dolly, miten sanotaan saksaksi: pappi ei vielä ole meitä vihk...

Mutta katsahtaessani Dollyn märkään olemukseen ja vetiseen naamaan, jäi pilapuhe kesken. Hänen suortuvansa roikkuivat ja valuivat kuin vellamon neidolla.

Ja tässä paikassa, kun seikkailu oli korkeimmillaan, oli siis pakko meidän erota. Oh inhimillisen elämän arkea! Dolly riepu läksi retuuttamaan hienoa hattuaan sydänyön pimeään rankkasateeseen – minä kiipesin hotellin viidenteen kerrokseen ja löysin koiramaisen koppini. Yörुकouksessa vannoin hyppääväni ylös anivarhain, jotta en toistamiseen myöhästyisi junasta.

Pois rannoilta Moldaun

Strč prst skrz krk!

Sabatinaamu samalla kohtalokkaalla asemalla. Mitä kohtalon ivaa – kantajani numero on 15 muistuttamassa minua yhä siitä, miksi en lähtenyt eilen 15 yli 10. Totisesti on fünfzehn iäksi päähäni isketty. Luovutin kantajalle tavaralippuni ja 6 kruunua – nyt en löydä koko otusta, vaikka kuinka hakisin. Juoksen ympäri jättiläisasemaa ja kyselen kaikilta: – Können Sie mir sagen, wo ist der Träger n:o fünfzehn? Mutta kukaan ei häntä löydä ja minulla on hätä: jospa hän ei tulekaan ja juna kerkiää lähteä? Wilsonin asemalla on koko maailman sekamelska. Hörpin aamukahvini ravintolassa ja siitäkin irtipääseminen on kiusallista: ei ole armoa maksaa! Parlamentti hoi, turistiyhdistys hoi, järjestäkää tämä pikkuasia!

– Missä on kantaja n:o 15? kysyn vielä kerran, mutta ukkoa ei löydy. On enää vain kymmenen minuuttia junanlähtöön. Strč prst! kiroan minä muka tšekiksi.

– Herra on hyvä ja menee vain junasillalle, kyllä träägeri tulee, joku huomauttaa. Minä sukellan läpi tunnelin ja junasillalla vielä valitan poliisille, minkälainen järjestys täällä onkaan (Kenonen)?

Poliisi tekee kunniaa ja lähettää sanan asemalle: täällä on muuan herrasmies, joka kaipaa kantajaa n:o 15.

Puuttuu enää vain 3 minuuttia junanlähtöön. Silloin tulee kantaja kuin kameeli niin että kapsäkit helisevät. Gottlob! Selvä! Ja minä pääsen vihdoinkin lähtemään...

Hyvästi kultainen Praha! Ei ollut Miila saattamassa... ja miten lienee Dolly Pylkkäsenkin hatulle käynyt? Tietysti minulla on ikävä... Teen tuttavuutta erään herrasmiehen kanssa, mutta hän astuu alas Prerau-nimisellä asemalla. Siunaan tšekkiläisiä kuumia makkaroita ja junaa seuraavaa ikuista pilsneriä. Pivoo – pivoo! En uskalla syödä päivällistä ravintolavaunussa, kruununi ja dollarini ovat vähissä... Minulle huomautetaan, että kohta saan luvan astua alas tästä juhasta ja sitten tulee pitkä odotus. Fünfzehn – senpä se teki.

Pyhäpäivä Oderbergin asemalla

Motto: Ein lust'ger Musikant
marschierte am Nil.
O tempora, o mores!
Da kroch aus dem Wasser
ein grosser Krokodil...

Oderberg ja vesisade, kello on 2 ja matkani poikki. Nythän ihmeitä: naiskantajia! Paljaita naiskantajia tässä tuntemattomassa kylässä. Sydämeni leppyy. Huudan yhden luokseni – reippaasti hän remmittää kollini ja lyö selkäänsä ja meillä käy puhe kuin rasvattu – ainahan naisen kanssa. Mielistyn häneen "prinsiipin vuoksi". Koko asema on naisten "miehittämä" ("naisittama" – tavarasäiliöitäkin hoitelevat naiset. Hymyilen ja pidän puheen saksaksi: "Meine Damen ohne Herren! Hauska teitä nähdä yhteiskunnallisessa toimessa. Jumala teitä siunatkoon ja herrat runsaasti palkitkoot. Lisääntykää ja täyttäkää maa... Amen."

Koko naislegioona lahjoitti minulle hymynsä. Minun oli siis odotettava pikajunaa 7 tuntia 10 minuuttia. Ja kaupungin nimi oli Oderberg – tämä taisi olla vain esikaupunki – aseman edusta näytti mustalta ja sangen houkuttelemattomalta. Lisäksi satoi vettä. Miten saisin aikani kulumaan?

Menen asemaravintolaan ja tilaan päivällisen. Ja kun Pilsner Urquell kuohuu kuin Ämmäkoski, tunnen taas olevani tyytyväinen. Nenäni ja partani vaipuu tuohon valkeaa vaahtoon. Vatsan ravinto – kyllä se sittenkin taitaa olla ihmisen sielun paras aarre, sanokoot teosoofit mitä hyvänsä. Strč... Kas nyt olen syönyt, kotletti tosin ei ollut hyvä, mutta soppa meni mukiinsa ja musta kahvi myös. Missähän ajatukseni kulkevatkaan? Miksi taas muistan sen nuorukaisen, joka vuosisadan vaihteessa teki matkoja itäslaavien maassa, ja vertaan häntä siihen partaleukaiseen mieheen, joka nyt seikkailee Puolan ja Tšekkoslovakian rajamailla? On hiukan eroa riitingissä. Maailma nauroi silloin nuorukaiselle, joka palveli "puhtauden ihannetta". Nyt sama maailma tietysti paheksuen kääntää selkäänsä miehelle, joka väittää poimineensa "helmiä mudasta". Johtopäätös: ihminen ei milloinkaan kelpaa pahalle maailmalle! Punktum eikä mitään mukinaa... No niin, olen juonut vaahtoavan olueni. Vettä sataa kuin saavista kaataen. Seisovien junien vaunujen katot läiskyvät, räiskyvät ja kiiltelevät. Tšekkoslovakian viljavainiot uhkaavat mädätä...

Jospa pääsisin päätapahkaa Suomeen? Mitä tämä oikein minussa on: yht'aikaa ikävä isänmaahan ja samalla salaveto takaisin Prahan Bohemiaan? "Kaisoismoraalia"? Hyvästi

halvan viinin ja siansinkun ihannemaa Keski-Euroopassa! Miila? Miila? Miiilaaa? Mutta sitä ainoata tšekkityttöä ei kuulu... "Ja sitä paitsi lupasin ma Liskin Miinan naida!"

Hier sitze ich und kann nicht anders. Ettei vain olisi kuolemanenteitä? Sydämessäni loiskuu lämmin aallokko, se aallokko tahtoi huuhtoa ja hyväillä rantoja, jotka Jumala loi. Jeesus Maria! Kristopaane! Kuten näillä mailla siunataan... Käy pitkäksi odottaa pikajunaa. Lähden jaloittelemaan. Aseman lähistö – yksitoikkoista. Löydän kaksi tiilenpunaista kirkkoa. Toinen kiinni. Toisen kirkon ovi on raollaan ja minä pujahdan kuin kulkukoira sisään. Kulkukoira, jolla on nälkä... Mutta koira keksii vain kolme akkaa ja kolme ikäneitoa – pappia ei näy – pyhimyskuvat ovat peperia – köyhälistön kirkko. Jossakin haukkuvat muutkin koirat kuin minä. Onko tämä tehdaskaupunki? Kuulen saksankieltä kaikkialla. Sureva neito tuijottaa mustan kivimuurin kolmannesta kerroksesta. Sureva neito, jospa tietäisit! mutta minä ein sano mitään. Sähkövaunu täällä torkkuu. Poliisilla ei ole mitään tehtävää! Santarmilaitoskin on tuossa ja viettää sabattia. Rahanvaihtokassakin suljettu. Automaattilaatikkokaan ei toimi, turhaan uhraan hopearahan – ei tule pastillia. Nytpä hoksaan. Tämä on Tšekkoslovakian "Kouvola". Täytyy olla keisarikohtaus ennen kuin paikkakunta rupeaa elämään. Pari akkaa istuu märällä nurmella ja paimentaa pahannäköisiä pukkeja. Paikkakunnan tytöillä on 35:n kruunun leningit...

"Mä paljon olen nähnyt, minä vanha pikipaita, ohii, ohei! Oon ihaella saanut noita viljavia maita, hei, hii, ohei! Miss' viinipuut ne kasvaa sekä kukkii kukkakaalit. Oon nähnyt Ooderbergin sekä kaikki tšekkoslaavit. Hei hiivuvee hurraa! Ja sen pikajunan nimi oli Fünfzehn!"

Kello on siinä ½ 6:n tienoilla. Mitäpä muuta voi tehdä kuin astua taas asemaravintolaan. EI kukaan tee seuraa. Siis tulkoon pikku Bacchus ja dollari rikki. Tietysti, jos hurjan pään ottaisi, tekisi tuttavuutta kuin solttu kadulla kävelevän pyhätytön kanssa, pistäytyisi primitiiviseen kahvilaan ja pitäisi hauskaa. Vanhaa koiraa on vaikea opettaa antamaan kypälää. Strč prst...

Ah, minullahan on Helsingin Sanomat, jonka Dolly antoi lähtiessäni. Siitä imen hengellistä ravintoa – Oderbergin asemalla. Siinä on muun hyvän mukana arvotar A. Ä:n letkaus professori Otto Weiningerille. "Naisvaltikka on murheen merkki, se maakuntain häviötä ennustaa!" sanoi Aleksis Kivi. Mutta kukaties rakas runoilijakin olisi tunnustanut nämä Oderbergin reilut naiskantajat (jos nimittäin hänellä olisi ollut jotain kannettavaa).

Kulta Bacchus, sinun seurasi on suloinen (vaikka en ole juonut kuin ¼ litraa keltaviiniä). Niin, päiväkirjani, muistelkaamme yhdessä Dolly Pylkkästä ja lähettäkäämme hänelle

kiitoskortti. Näin meidän kesken sanoen, kyllä se suomalaisuus on sentään poikaa. Kun Dollyakin ajattelen, rupeaa laulattamaan:

*"Ja väri pitää paikkansa, ei lähde huuhtomalla,
Ei virty auringossa, sillä se on nahan alla.
Hei hiivuveal!"*

Ethän suutu, Dolly, ethän suutu?... Hassu kuvitelma Oderbergin asemaravintolassa! Istuu naikkonen, punertava hattu päässä, kaukana tuolla yksikseen. Dobrze. Reissupoika, vanha pikipaita, on tyhjentänyt neljänneksensä. "Mitä jos tilaan noch einmal ja samalla lähetän tarjoilijapojan hopeaprikalla viemään nimikorttini, johon on raaputettu: Entschuldigen Sie, Frauenzimmer, aber ist es nicht etwas einförmig allein zu sitzen? – bitte ein Glas Wein!"

Näin ei tietysti tapahdu. Mitenkähän ympärillä olevat asiaan suhtautuisivat. Oderbergin asema ei ole Alhambra eikä Wrobel. Nyt se naikkonen karkasi, juuri kun olin tilannut noch einmal. Daamia korvatakseni tilaan – rockfooria. Poistuessaan tuo femina käveli sangen ylhäisesti aavistamatta, että yksi eskimo häntä lämpimästi kaipasi pöytäänsä. Sic transit gloria mundi. Strč... Pöytääni tuli muuan herra.

Vivat Bacchus! Hänestä tulikin puhekumppalini. Aloitin kysymällä: – Pardon, mein Herr, sagen Sie mir, was ist Oderberg für eine Stadt? Herra vastaa naurahtaen: – Tämä on schnapsitehdas-kaupunki.

– No sepä sattui, sanoin minä. – Minä olen kotoisin sellaisesta maasta, jossa poliisi vainoo jokaista naukkua.

– Mikä sellaisen maan nimi on? kysyi herrasmies ihmeissään.

– Suomi! kuiskasin niin hiljaa, ettei vieruspöytään vain kuuluisi. Siinä istui nimittäin hyvin esittelijäsihteerin tai vanhemman hallitussihteerin kaltainen herrasmies. Mutta minun pöytätoverini oli juuri schnapsitehtaan insinööri.

– Tekin kai olette insinööri? hän kysyi.

– Teidän seurassanne, olkoon menneeksi! vastasin minä. (Jo toinen kerta!)

Aloimme puhua käytännöllisistä asioista. Minä uskoin schnapsi-insinöörille huolestukseni tullitarkastuksesta ensi yönä Puolan ja Tšekkoslovakian rajalla. Hän antoi minulle erinomaisia neuvoja:

– Painakaa päälle vaan, että olette journalisti ja että naistavaranne ovat lahjoja rouvalle ja samoin lastenlelut. Niin eivät kajoo...

Pikajunani lähtöaika läheni vihdoin. Sydämellisesti hyvästelin insinööriä ja saman rotevan lippalakkisen naiskantajani löysin. Hän kulki edellä kuin Beatrice ja järjesti minulle loistavan paikan I luokkaan. Kaivoin taskustani viimeiset tšekkoslovakialaiset rahani: 4 kruunua 50 helleriä. Nepä solahutin schleesiattaren kouraan samalla kun taputin häntä olkapäälle: –
Danke bestens und auf Wiedersehen!

Lämmin tunne koko Tšekkoslovakian tasavaltaa kohtaan vyörähtää yli sieluni. Kaikki kauna on kadonnut...

Ja Oderberg, pitkän yöjunan viheltäessä, jää.

Yökirjan sirpaleita

Konduktööri tunsi matkustajansa. Hän nyökäytti ystävällisesti päätään aivankuin tahtoen sanoa: "Ah, siinäkö sinä taas olet, I luokan reissupoika! Kyllä sinut hoitelen, oikase vain pitkät koipesi punaiselle samettisohvalle..."

Petrovice – tasavallan raja. Juna seisoo kuin naulattu. Konduktööri sieppaa puolalaisen matkalippuni leimauttaakseen sen asemakassassa – minua muka huolettaa, tuoko hän sen takaisin? En ole ihan varma, että se olikaan junailija, joka sen vei... On sydänyö. On pilkkopimeä. Kapsäkkejäni ei ole tähän asti avattu...

Tattis – hän toi sen takaisin. Palkitsin nöyrimmän palvelijani 80:llä hellerillä, jotka vielä löysin liivini taskusta ja annoin tšekkiläisen sikaarin. Tupakasta puheen ollen: Tšekkoslovakiassa on hiukan parempi tupakka kuin Puolassa. Mutta kumpikaan valtakunta ei vedä vertoja Suomelle. Tšekkien "Egypti" menettelee. Mutta Suomen lukemattomat savukelajit ovat mirhamia länsislaavilaisissa maissa. Koko matkan olen kovasti kaivannut viipurilaisen Sergejeffin "Bismarckia" ja "Minoretia", sikaaria ja piipputupakkaa. Puhumattakaan Strengbergin tuoksuista! Rettig, Rettig, älkäämme puhuko siitä – von Rettig ei ole reissupojalle koskaan lähettänyt ainoatakaan koteloa. Eikä lahjoittanut hänelle miljoonaa. Sinä, päiväkirjani, tiedät, että reissupoika luokittelee maansa tupakkatehtaat sen mukaan, missä määrin hänellä itsellään on niistä iloa. Sangen inhimillistä.

Tullitarkastus kestää molemmin puolin rajaa. Rajan tienoilla nukahdan syvään uneen. Passiani tutkitaan useampaan kertaa, vaan minä nostan häntääni! Tällä pojalla on tiketti läpi maailman! Ja suositus suurilta herroilta, että hänelle pitää olla kohtelias. Dziękuję bardzo, Rzeczpospolita! pospotan polskaksi, kun en osaa sanoa tšekiksi.

Taas näen sen saman asian monella kielellä. Non sputare nella carrozza! Kuinka kaunista! Onko se Dantea, Heineä vai Eino Leinoa? Dobra nos, pan!